



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

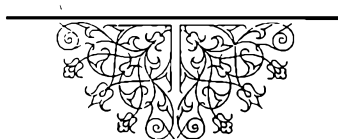
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



VIBORG  
SOM  
UNIVERSITETSBY

# VIBORG SOM UNIVERSITETSBY



GYLDENDALSKE BOGHANDEL  
NORDISK FORLAG, VIBORG



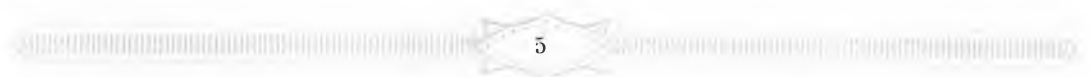
Tanken om, at der bør oprettes et Universitet i Jylland, er meget gammel, — og ligesaa gammel er den Opfattelse, at dette Universitet bør have sit Sæde i Viborg.

Periodevis har disse Planer beskæftiget vore Forfædre gennem flere Slægtled, og altid har Viborg været nævnet som den naturlige Plads, idet man da kun har haft Universitetets Tarv for Øje.

Naar Tanken nu atter er taget op til grundig Overvejelse i en af Staten nedsat Kommission, saa er det naturligt, at de nye Forhold i Landet, som er en Følge af de senere Aars urolige og begivenhedsrige Udvikling, gør sig gældende i Retning af Ønsker og Krav fra de forskellige Byer og Landsdele om at blive begunstiget med de kulturelle Goder og de Muligheder for en rig Udvikling, som altid vil være tilstede indenfor det Omraade, hvor en saadan Institution arbejder.

I Viborg gør disse Ønsker sig selvsagt gældende i maaske endnu højere Grad end noget andet Sted, og disse Ønsker i Forbindelse med Bevidstheden om, at der i Viborg findes de gunstigste Betingelser for Oprettelse og Udvikling af et jysk Universitet, har foranlediget en Kreds af Viborg-Borgere til gennem Udgivelsen af nærværende Bog at give Offentligheden et Indblik i de Forhold, hvorunder et jysk Universitet vil kunne finde sin Udvikling i Viborg.

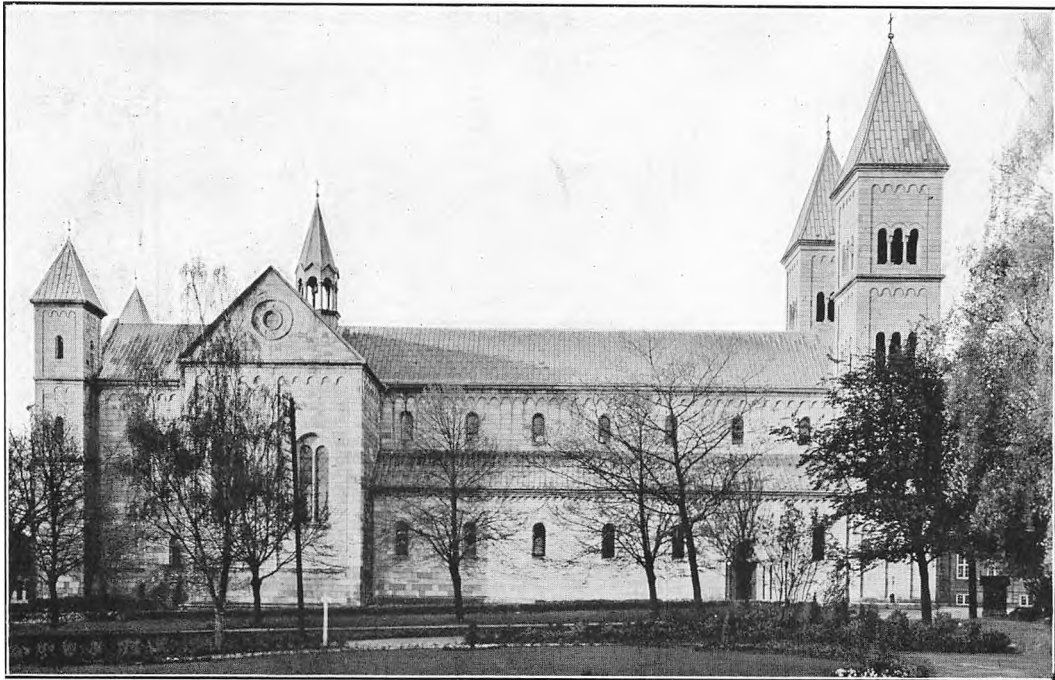
**Udgiverne.**







Viborg Byvaaben.



Viborg Domkirke.

## DOMKIRKENS KLOKKER

---

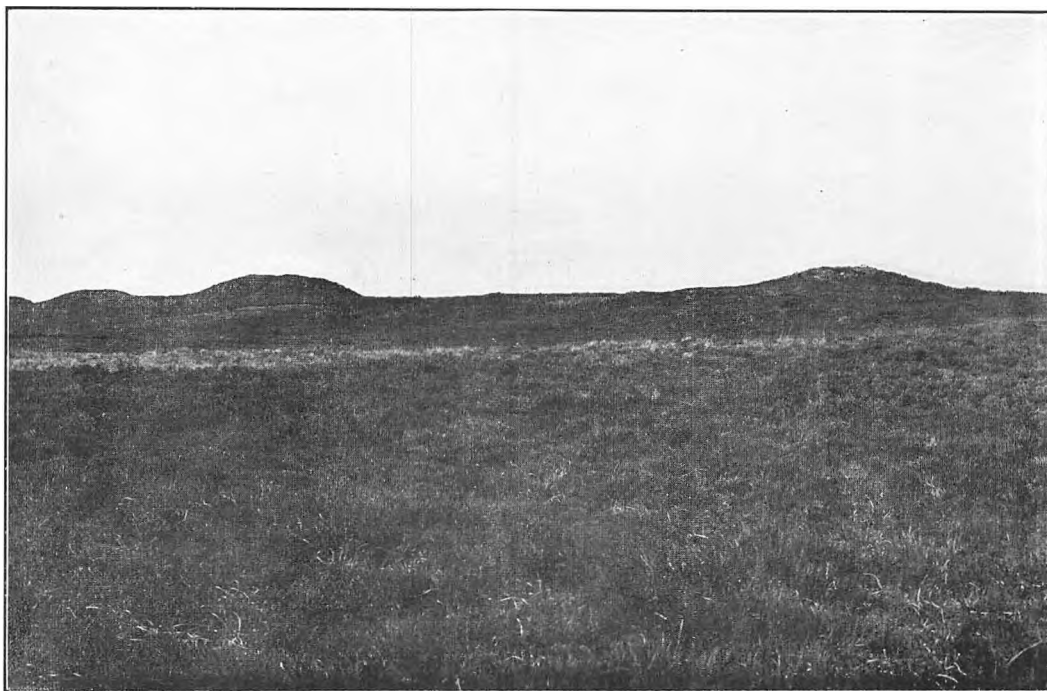
Jeg var saa munter en Hyrdesvend,  
jeg vogted paa Jyllands Hede.  
Der tit med Vinden jeg stak i Rend  
hen over de Moser brede.

Da trilled Duggen af Mos og Fleg,  
mig Brisen i Øret blæste,  
Hjejleungen af Reden keg,  
og Ormen bag Vidjen hvæste.

Men standsed jeg brat paa rappe Taa  
og linned de vaade Sokker,  
der hørtes en Rungen langt østerpaa;  
det var dine vældige Klokker.

Det var som det toned af Jorden op  
og dirred fra Himlens Slugter;  
Porsen rysted fra Taa til Top  
og Lækatten flygted i Bugter.

Men Klokkelyngen fejred en Fest,  
med Kjendermine den nikked.  
Mit Drengehjerte bag lappet Vest  
som Fugl under Trøjen pikked.



Baunebjerg.





Rismøllebækken.

Da blev mig saa stor den Hede graa,  
saa højt omspændte mig Himlen,  
Øjet randt fuldt af Drømme blaa,  
og Sjælen fyldtes af Svimlen.

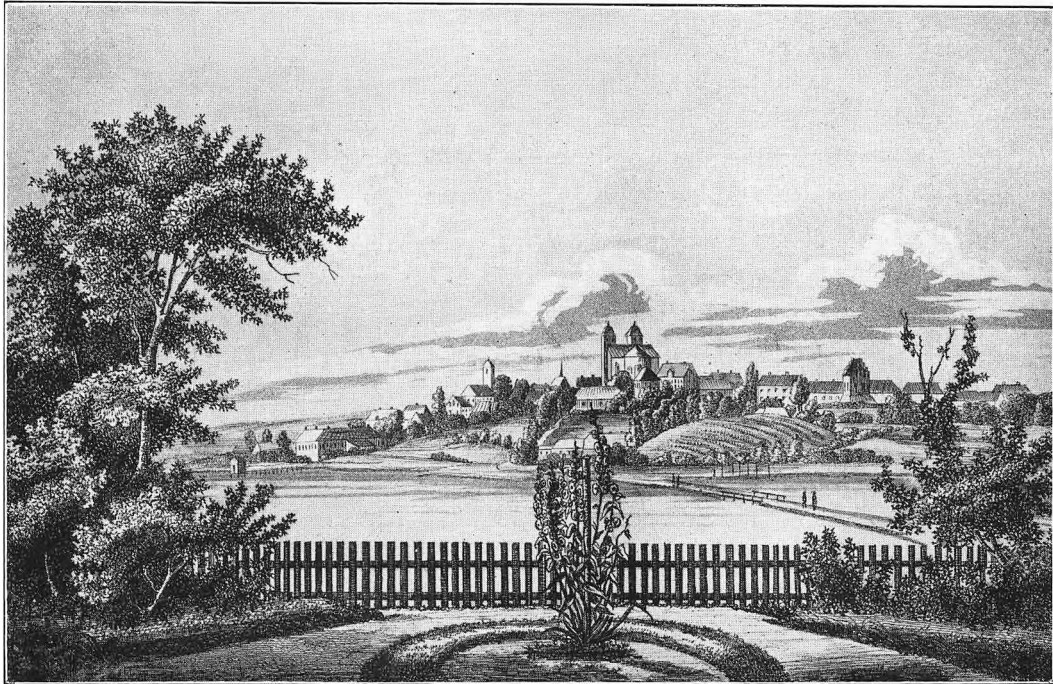
Men vidt omkring i det tavse Land  
langs Moser og side Enge  
bag Dales Dis som bag Hedebrand  
stod andre smaa, lyttende Dreng.

**Jeppe Aakjær.**



Viborg Domkirke.





Viborg. Gengivelse efter gl. Kobberstik.

## Viborg som Universitetsby.

Mercurius og Minerva gør ingen god Virkning, naar de blandes sammen. Man studerer ikke med den Nytte paa et Torv som udi et Cabinet. *(Holberg).*

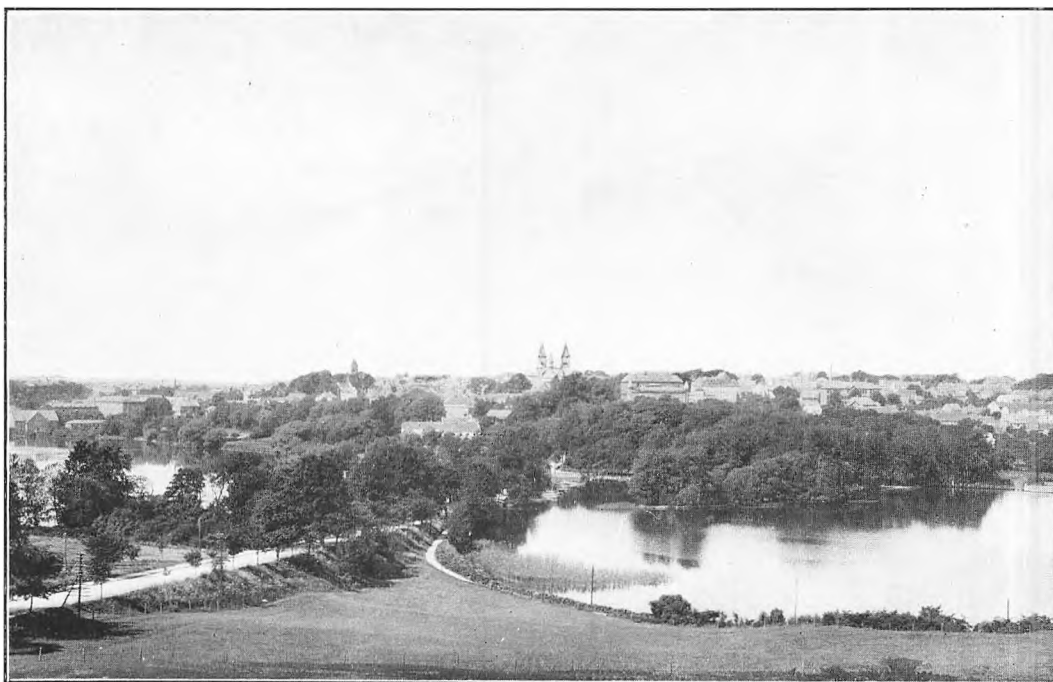
### Viborg som Universitetsby.

Tanken er hverken ny eller ugrundet. Hør hvad Trap siger derom (3. Udgave, IV, 582): „Der er flere Gange tænkt paa at gøre Byen til et Samlingspunkt for den videnskabelige Uddannelse i Jylland. Baade Christian III og Frederik II syslede med Tanken om at forbinde et Gymnasium med Latinskolen. Da Universitetsbygningerne i København brændte 1728, skal det have været paa-tænkt at forlægge Universitetet til Viborg, og da det blev opgivet, foreslog Stiftsprovst Tychonius at der oprettedes et Universitet i Viborg; 1793 ansøgte Byen om at der maatte blive oprettet et Akademi, og 1840 og 1845 fremsattes atter

Forslag om et Universitets Oprettelse. I den nyeste Tid har Provinsarkivet for Jylland faaet sin Plads her“.

At Viborgs Navn altid har været fremme i første Linie, naar Talen var om, hvor det nye Universitet, som vi alle længes efter, skulde ligge, er saa naturligt. Alle har været enige om at det nye Universitet skulde ligge i Jylland, som dels er den Landsdel der ligger fjærnest fra København, dels er den eneste der har bevaret noget af den provinsielle Ejendommelighed som de andre Landsdele ved Tidernes Ugunst har sat til. Men skal Universitetet ligge i Jylland og saa vidt muligt præges af de Karakterejendommeligheder som jydsk Natur og jydsk Folkeliv har mærket Befolkningen med, hvad er saa rimeligere end at lægge det i den By som ved sin Beliggenhed midt i Jylland og ved sin Karakter som udpræget jydsk By har de bedste Betingelser for at være Hjem for det nye Universitet?

Det nytter ikke at nægte det: baade historisk set og i Kraft af sine naturlige Fordele staar Viborg stærkt i Konkurrencen om at blive Jyllands akademiske Midtpunkt. Man kan saa længe man vil holde sig op over at en By paaberaaber sig „historisk Betydning“. Erfaringen viser Gang paa Gang at



Viborg, set fra Landbrugsskolen.





Store Torv med Set. Kjelds Brønd.

denne Betydning er reel nok. Det er selvfølgelig ikke uden Grund at en By som Viborg i Opgangs- saavel som Nedgangstider hævder sig som en By der indtager en Særstilling blandt alle Jyllands Stæder, at den til Trods for sin forholdsvise Lidenhed dog vedblivende opfattes som Jyllands gamle Hovedstad, og at den i en Grad som vel næppe nogen anden af Jyllands Byer er bleven Hjemsted for fællesjydske eller landsomfattende Institutioner.

Historien er en egensindig gammel Dame. Hun har sine Sympatier og Antipatier. Dem hun elsker, skænker hun Gang paa Gang sine Gaver. Dem hun ringeagter, sender hun ubelønnede fra sig.

Det er slet ikke saa mærkeligt at Viborg straks fra først af blev, og siden efter vedblev at være, Fru Historias Yndling blandt de jydske Købstæder. Denne By som ligger paa det store Vejkryds, hvor Færdslen fra Nord til Syd og fra Vest til Øst mødes, denne By som ligger lige langt fra Holstebro og fra Randers, og lige langt fra Skagen og fra Kongeaaen, denne By som er Jyllands Hjerter i mere end een Forstand, blev fra Tidernes Morgen det naturlige Samlingspunkt, naar det galdt fællesjydske Anliggender. Den blev i Hedenskabets Tid Hovedoffersted for Nørrejyland, og den blev Sædet for det nørrejydske

Landsting. Mens Slægt efter Slægt segned hen paa Nornens Bud, mens Heds-kabet fejedes bort af Kristendommen og Katolicismen af Lutheranismen, vedblev Viborg at hævde sig som Jyllands Retshovedstad: efter Landstinget fik Overretten og efter denne Landsretten Sæde i denne By. Da Stænderforfatningen indførtes, samledes de nørrejydske Provinsialstænder i Viborg. Ved Blichers Digtning blev Byen og dens Omegn sunget og digtet ind i det danske Folks Bevidsthed som den jydske af alle jydske Stæder, som Mindernes By og som den, der ikke blot var alle Jyders, men enhver dansk Mands Kærlighed værd.

Prøvelser har Viborg dog ogsaa kendt til. Først den forfærdelige Brand der 1726 hærgede den stakkels jydske Hovedstad og for Generationer satte den tilbage i Udviklingen. Og næsten haardere endnu foer det nittende Aarhundrede frem mod Viborg, da den jydske Længdebane med fuld Bevidsthed førtes uden om Byen, saa at denne kom til at ligge paa et Sidespor. Den laa saaledes det meste af et halvt Aarhundrede; men saa snart Trafikforholdene udvikledes saa meget at Viborg igen blev et Slags Knudepunkt for Jærnbannerne i Jylland, tog Byens Udvikling af sig selv Fart paa ny, og i Løbet af den sidste Snes Aar er Viborg vokset med en Hastighed som ikke mange danske Byer: fra 1901 til



Hjullorvet.





Den gamle Katedralskole i Set. Mogensgade.

1921 steg Indbyggerantallet med  $67\frac{1}{4}$  ‰. Samtidig med Byens Vækst foregik, naturligt nok, dens næsten totale Ombygning, og, mere tilfældigt, dens Domkirkes Dekoration ved Joakim Skovgaard.

Viborg er nu, trods sin Ælde og idet den lykkelig har bevaret Præget af sin middelalderlige Oprindelse, en ny, og som det viste sig efter Krigen: en rummelig By. Den Bolignød som pinte de fleste danske Købstæder efter 1919, mærkedes mindre i Viborg, hvor man trods Krigen var vedblevet med at bygge, end i de fleste andre Byer.

Jo, Fru Historia har været Viborg en naadig Patronesse!

Derfor ligger ogsaa Byen den Dag i Dag og venter rolig paa sit Universitet. Den ved, at findes der et Sted i Verden der er egnet til at være Hjem for en akademisk Uddannelsesanstalt, saa er det den By paa Helligdomshjærgen vest for Viborg Sø, hvor alle jydsk Veje mødes, og hvor i gode som i onde Tider alle Jyder samles. Den ved, at det ikke er uden Grund at den er bleven Hjemstavn for saa mange fællesjydske Institutioner: for Landsret og Landsarkiv, for Kreditforeningen, Hedeselskabet, for anden Generalkommando og (for ogsaa at tage de syge med) for Sindssygehospitalet med dets Kriminal-

asyl og Lazaretlejren ved Hald. Kom nu ogsaa Universitetet til at ligge i Viborg, saa var dette blot Afslutningen paa en lang og naturlig Udvikling, historisk og sagligt lige velbegrundet.

Et Universitet skulde vel helst ligge et Sted hvor der er de gunstigst mulige Vilkaar for de studerende, et Sted hvor Sindet samles til Arbejde og Fordybelse i Studierne, et Sted hvor Tankerne ikke spredes, hvor Udadlængslerne ikke hidses op, hvor Arbejdet føles som den Velsignelse det er, hvor Kærligheden knyttes til den Plads hvor ens Virksomhed falder. Alt det yder Viborg. Mange andre Stæder i Kongeriget yder naturligvis noget lignende, men faa, om nogen, i saa fortrinlig en Grad som Viborg. Som Byen ligger dér midt i det jyske Land, hvor Vejene fra Nord, Syd, Øst og Vest mødes som Egerne i et Hjulnav, faar den en udpræget samlende Karakter. Den ligger paa alfar Vej, og Livets larmende Tog drager ogsaa gennem dens krogede Gader. Men Larmen tystnes paa sin Vej gennem den gamle Stiftsby, og aldrig stiger den til en saadan Styrke, at den umuliggør for den enkelte at samle sine Tanker om den Virksomhed han er knyttet til. Det er en ganske dagligdags Erfaring at de der een Gang har været under Viborgs Trylleri altid mindes Byen, med Æmhed,

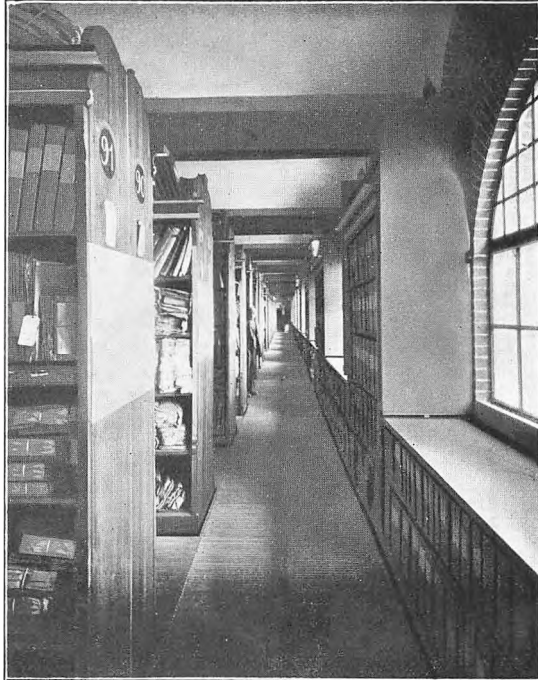


Landsarkivet





Indgang og Vagttårn til 2. Generalkommandobygning.



Interior fra Landsarkivet.

overdøer ikke den Livets Sang under hvilken Arbejdet udføres i den lille By paa Grænsen af Lyngens Land. „Ohne Hast, aber ohne Rast“ gaar det daglige Liv i Viborg, flittigt, nøjsomt, uden Skelen til Siden efter hvad andre gør, uden Humbug og Reklame. Viborg kunde meget godt tage til Motto Jan van Eyck's beskedent stolte Ord: „Als ich kan“, dvs. saa godt jeg kan gøre det! Intet andet Sted lærer man saa godt som i Viborg den Sandhed at ingen springer ud over sin Natur og kan gøre sig til noget andet end det han efter sine Anlæg er, og paa den anden Side: at alt hvad der er i et Menneske skal nyttig- og brugbaregøres; det er Livets Krav.

Det vilde i Sandhed være Jammerskade om de sjældne Betingelser som Viborg har for at blive et ypperligt Hjem for en Del af den studerende Ungdom ikke skulde udnyttes. Selvfølgelig, andre

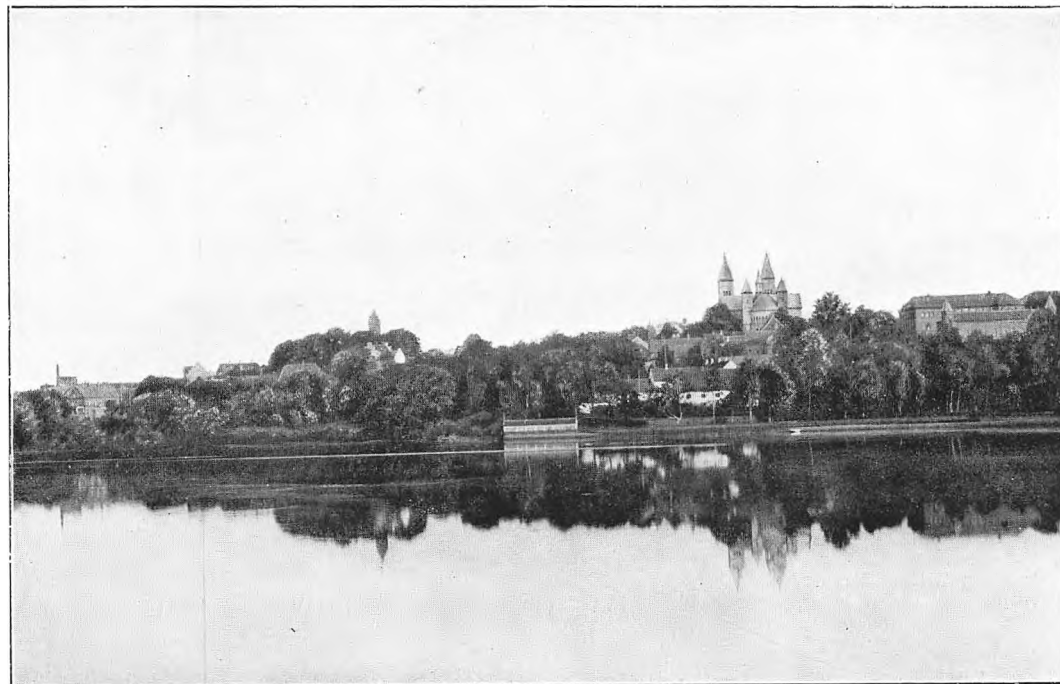
fordi den værnede om deres Sinds Fred og om deres Arbejdes Ro. Og saa een Ting til: mens de levede ved Søens smukke Bredder og færdedes i den beundringsværdig skønne Egn der indrammer Byen, grebes de af dette udefinerlige som man kan kalde Byens Aand, det der straalere ud fra den høje Domkirke, det der møder en i de kringlede Gader, det der suser gennem Lyngen paa de strenge Hedebacker, det der taler saa klart for enhver der har Sans for den Slags Ting: om Tiden der svandt, om den Fortid som fortsætter sig ind i Nutiden og præger denne, om det menneskelige Fællesskab tværs over de henrullende Aarhundreder.

Disse Røster tier aldrig, men de



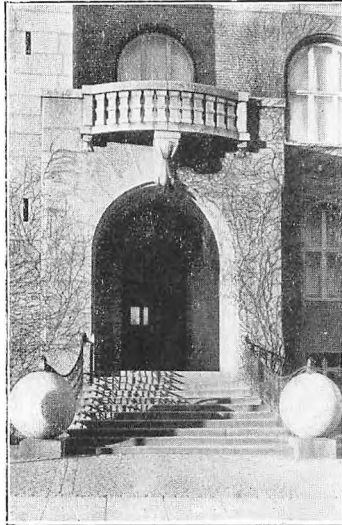
Alleen til Asmildkloster Have.





Udsigt fra Asmildkloster Have og Klosterbakken. (Den i Viborg udsele Plads for det jydsk Universitet. Se Kortet).





Indgang til Kreditforeningen.

bart op ad en smuk, karakterfuld gammel Købstad. Frit og selvstændigt kom den akademiske By til at ligge, med en Udsigt over mod Byen som næppe har sin Mage, med let og bekvem Adgang til alt det Byen skal præstere: Hospitaler, Landsret, Arkiv osv. Her vilde der være Landets Fred, Samlivets uforstyrrede Hygge, Byens Adspredelser og Stimulanser, nem Adgang til Sport, ypperlige Vilkaar for Ekskursioner i det frie, videnskabelige og selskabelige. Herfra er der Spadscreture en masse, vidunderlig let Adgang til Rosport, om Vinteren til Skøjte- og Kælkesport, alle de Sportsgrene som Folk, der er stillede som Studenter gerne er det, er i Stand til at drive. Her kan den som vil det trække sig tilbage for sig selv, og

jydske Byer kan møde op med Fordele som Viborg ikke har; men næppe nogen har i samlet Sum saa store og rige Betingelser for at yde alt hvad en Ungdom som skal studere og aandeligt vokse, mest trænger til.

Og ingen jydsk Købstad kan vist byde saa ideale Pladsforhold for et Universitet som Viborg. Byen blev for en halv eller hel Snes Aar siden Gods-ejer i forholdsvis stor Stil, idet den købte det gamle Asmild Kloster, hvis Tilliggende strækker sig langs Søndersøs østlige Bred langt sydpaa. Disse Jorder egner sig som ingen andre til Grund for et Universitet med Kollegiebygninger og alt hvad et akademisk Hjerte kan begære. Kom Universitetet til at ligge her, fik de studerende den uhyre For-del at deres Kvarter blev paa Landet, umiddel-



Kreditforeningen af jydsk Landejendomsbesiddere.

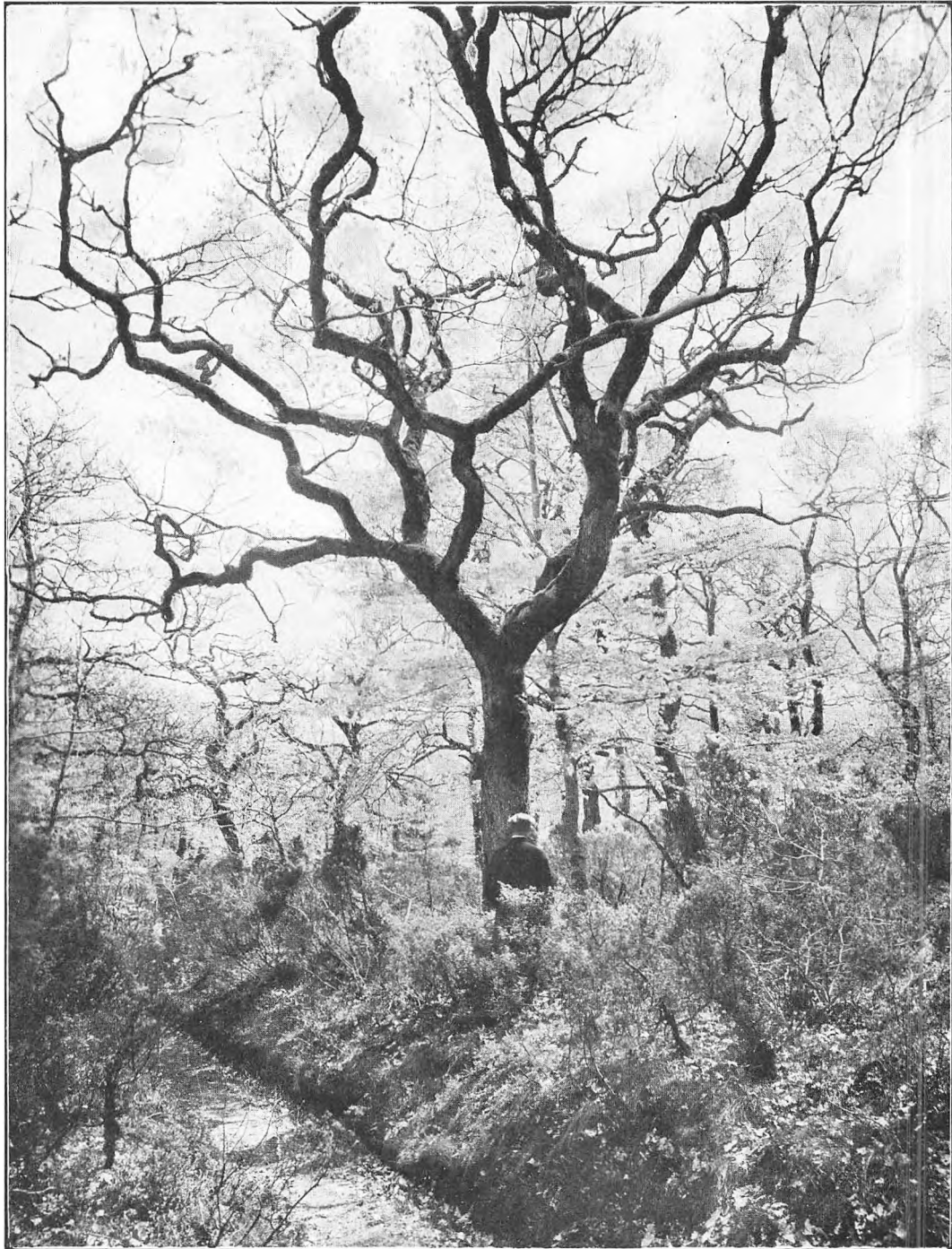


Hjørnet af Gravene og Set. Mathiasgade.

her kan den mere selskabelig anlagte faa al den Adspredelse han kan ønske sig. Her kan enhver som studerer ved Universitetet i Viborg samle sig uforglemmelige Minder for hele sit Liv, og hertil, det kan man være vis paa, vil hans Tanker, naar han er bleven en ældre Mand, tit og mange Gange søge tilbage, i glad Taknemmelighed mod den By som gav ham Skønhedsindtryk og moralsk Paavirkning i de unge, grundlæggende Aar.

**Georg Saxild.**





Parli fra den fredede Del af Hald Egeskov.



Parti af Alheden. set mod Fallesgaarde og Guldborgland Plantage.

## Naturen om Viborg.

Indtil Kulturen lagde sin mildnende Haand ogsaa over Landet om Viborg By, laa det alle Dage fattigt og magert, barskt og vindomsust. Intet Under, at Byens første Indvaanere paa Bakkernes Hæld Vest for Søernes Vandspejl søgte Dækning for de skarpe Vinde, og at man af de taaleligt gode Jorder i det nærmeste Opland skabte sig et Grundlag for Tilværelsen!

Men er end Naturen om Viborg, sammenlignet med andre jyske Egnes — baade i Øst og Vest — af den Art, at kun et slidsomt og taalmodigt Arbejde har kunnet fremkalde det nu raadende Indtryk af jævn Velstand i videre Omkreds, saa rummer den dog samtidig saa mange, ejendommelige og lærerige og saa skønne Træk, at det vel er værd at ofre den særlig Opmærksomhed.'

Ikke mindst gælder dette den Udformning af Landskabet indenfor Viborg Amt, som fandt Sted under Indflydelse af Istidens mægtigt skabende Kræfter.

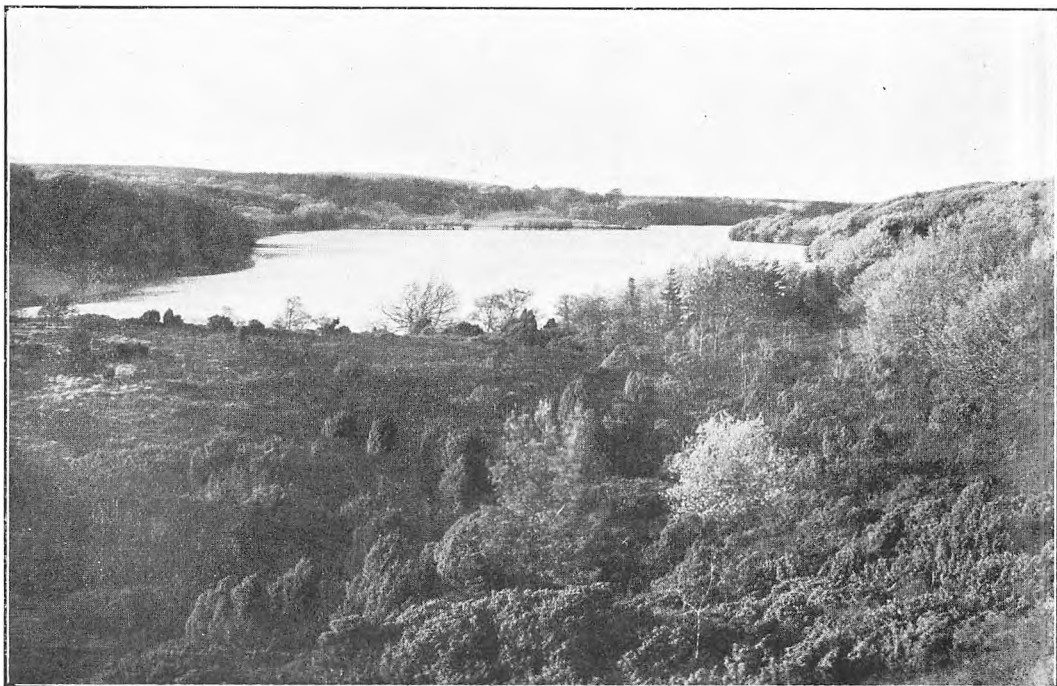




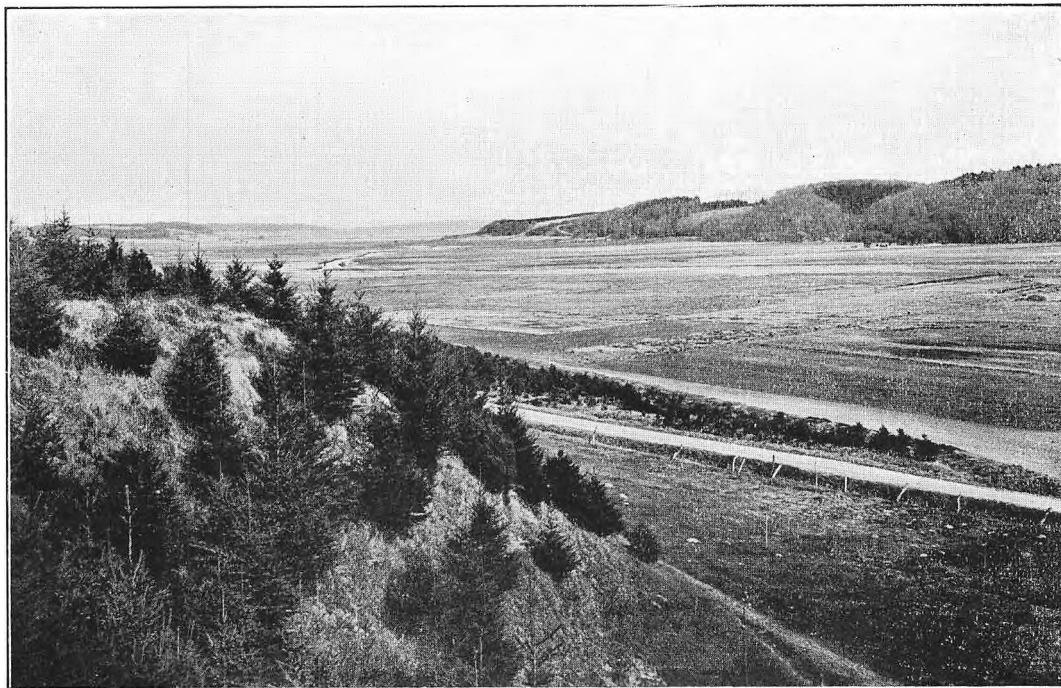
Udsigt fra Dalgas Mindesmærket over Falborg-Sletten.

Et snart klassisk Udgangspunkt for en hastig Anskuen af Viborg-Egnens Kvartærgeologi er Højderne om Stationsbyen Skelhøje. Fra en af disse Høje (263 Fod over Havet), der i Sandhed danner Skel mellem de to Hovedtyper af jyske Landskaber, ser man i Vest og Sydvest udover Karup-Fladen (Alheden), en tilsyneladende ganske vandret, men i Virkeligheden jævnt i vestlig Retning

skraanende Slette. I Øst og Nord møder Øjet derimod et kraftigt bølgende og bakket Land, furet af dybe Dale, og præget af en overordentlig Skønhed.

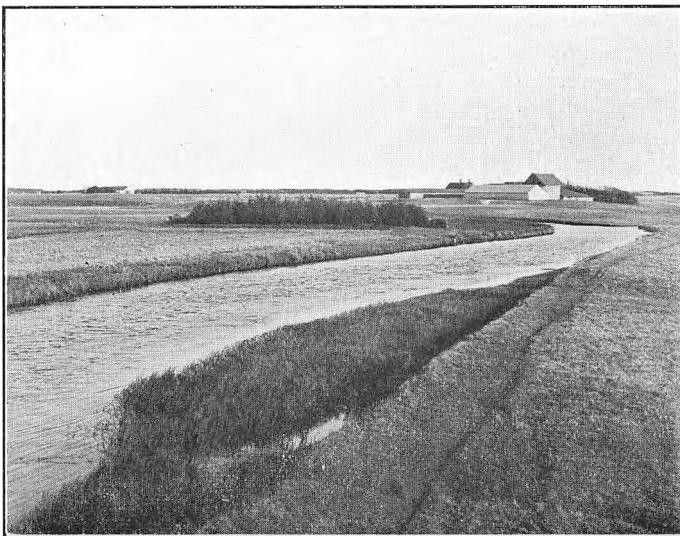


Udsigt over den sydlige Ende af Hald Sø fra Ravnshøj. Til Højre Halvøen med Bogeskoven.



Udsigt over Norreaa-Dalen ud for Randrup Skov.

Her — ved Dollerup Banker — dannede Indlandsisens Rand en Vinkel: omtrent lige i Syd strakte Randen sig som Vinklens ene Ben; det andet gik i Vest. Frem under Isens Rande spyede de store Smeltevandsfloder deres grumsede Vand, og alt det af Floderne førte Sand afsattes som mægtige og jævne Kogleflader, hvis Toppunkt støttede sig til Israndslinjen. Længe laa Isen her stille og dorsk, og saa meget des kraftigere blev Virkningerne af Flodernes Arbejde, den store Karup-Flade blev deres Værk! Men omsider kom der me-



Karup Aa. set fra Hagebro.





Udsigt over Nørreaa-Dalen fra Ø.

re Liv i Ismasserne; Isranden trak sig nu tilbage i hastigere Tempo og i nordøstlig Retning. Først veg Isen Nord for Karup-Fladen. Der opstod her en ny Isrand (fra Dollerup over Finderup, Mønsted o. s. v.). Ved Afsmeltningen skabtes en anden Hedeslette, Hjelm Hede, med dens mærkelige Jordfaldshuller og dybe Søer.

Dernæst formerede Isen en tredje Front et godt Stykke paa den anden Side Viborg, Nord og Øst derfor (fra Hjarbæk Fjord over Rødding, Vejrum og ned til Tange). Herved blottedes det pragtfulde Morænelandskab, som vi ser det fra Skelhøje, med dets dybe Floddale, der som i et mægtigt Sug alle var samlede i Hald Sø, og hvorigennem Smeltevandet under Isen forhen var ført til Karup-Fladen. Og herved opstod en helt ny Afsmeltningsdal (Falborg-Dalen), der fra Tange førte Vandet udover en smal Slette Syd for Viborg og videre over Ravnstrup og til Hjarbæk Fjord ved Strandet.

Atter skabte Isen sig en Retræte: fra Ulstrup over Læsten og Vorning og videre Nord paa. Og medens den laa her, førtes Smeltevandet vestpaa ad de dybe Dale, hvor nu Gudenaas og Nørreaa og Skals Aa har deres Løb.

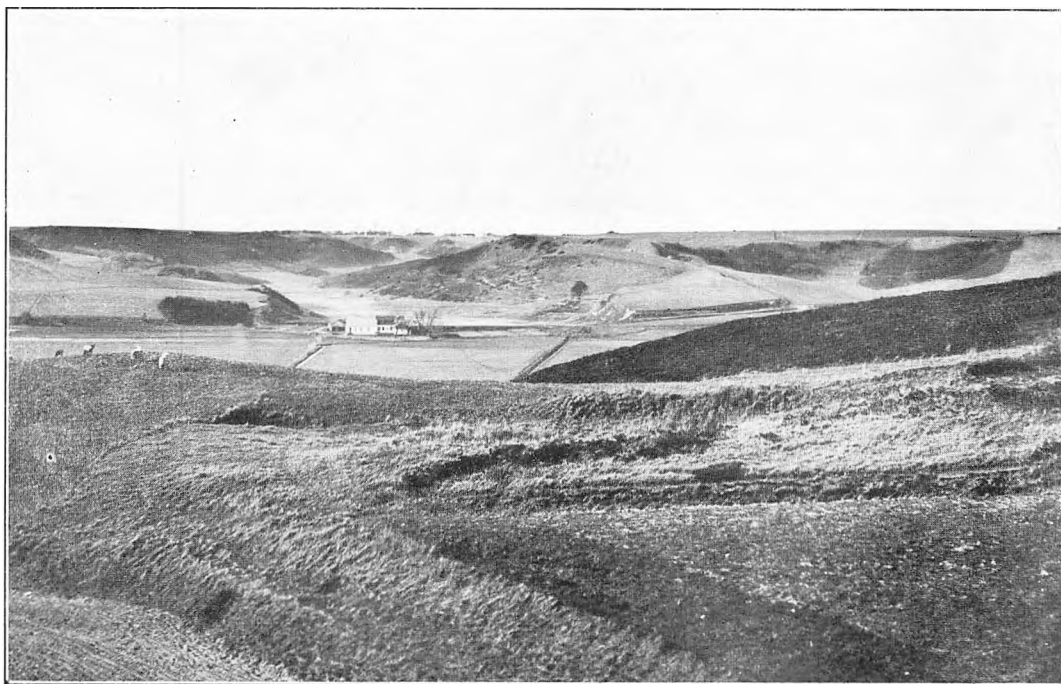
Saaledes er i korte Træk Gangen i den Udvikling, der i Viborg-Eggen fandt Sted ved Istidens Ophør, og som her træder tydeligere frem end i de fleste an-



dre Egne af vort Land. Den tjener ydermere til at forstaa de Vilkaar, Menne-  
sket forefandt, da det tog Jorden i Besiddelse.

Ikke var det just milde Gaver, Naturen skænkede vore første Forfædre i disse Egne. Karup-Fladens og andre Hedesletters stærkt udvaskede, golve Sand bar formodentlig efter Istidens Slutning en Tundra-Vegetation og derefter det Lynghedens mørke Tæppe, som vi endnu i vore Dage finder over store Partier af disse Flader. Paa de brede Terrasser af Floddalene (f. Eks. langs Karup Aa) og overhovedet i Dalenes Bund (Rødkær—Middelhede), hvor Vandet kunde blive staaende, fremkom Moser af betydelig Udstrækning, men uden synderlig Dybde. Trævækst (Skove) har næppe kunnet trives paa Fladerne, i alt Fald kun paa de bedste Dele deraf og paa Skraaningerne af Aadalene.

Men ikke alene Karup-Fladen (Alheden) og andre Flader var Hede. Ogsaa meget store Dele af Morænelandskabet i vid Udstrækning omkring Viborg bar langt ind i forrige Aarhundrede Lyngens Dragt. Selv om Jordbunden paa Højlandets Overflade vel nærmest er mager, har disse Heder dog været og er endnu den Dag i Dag, hvor Rester af dem forekommer, af en bedre Beskafenhed end Alheden. Utvivlsomt har de vekslet med Skov og Krat; og formo-



Velds Vandmølle, set fra Ø.



Udsigt over Hjarbæk Fjord mod Vorde Banke.

dentlig er disse Heder fremgaaet ved en Ødelæggelse af Skovene, der efter Istidens Afslutning indtog det meste af Morænelandets Overflade.

Nu er alt anderledes. De bakkede Heder og tildels ogsaa Hedefladerne har maattet vige for dyrkede Marker, kantede med levende Hegn, eller for kunstige Naaetræskove. Tilbage er alligevel ikke saa faa og ikke saa smaa Levninger af Fortidens naturlige Vegetationsformationer: Hede og Skov. Faa Steder, om noget Sted i vort Land, møder begge os i en skønnere Skikkelse end ved Bredderne af den herlige Hald Sø.

Paa næsten alle Sider er Søen omgivet af høje Banker. En rig Vekslen af skovklædte Kyster og stejle Lyngskrænter danner en pragtfuld Indfatning om Søens dybe Vand, der kan blaane med selv samme Styrke som de schweiziske Søer, naar de er smukkeste. Mest storslaaede Indtryk af denne typisk jyske Natur møder man ved de sydligste Vige af den ved Halvøen tvedelte Sø. Sydvest for Søen, mere end 60 Meter over dens Vandspejl, skyder Ravnsbjerg sin brede, afrundede Ryg op, saa godt som helt dækket af Hede. At dens Jordbund ikke er uimodtagelig for Trævækst ses deraf, at Skovfyr fra en lille Bestand ved Søens Bred vandrer selvsaaet over Bjerget og langt videre gennem den muldede

Hede lige til Grænsen, der dannes af Jernbanelinjen fra Bækkelund til Skelhøje.

Paa Ravensbjergs sydøstlige Fald med dets bløde Linjer af svagt udskaarne Erosionsdale finder man spredt i Lyngdækket talrige prægtige Ener, der i Ly af Bakken har udviklet sig i store og smukke Former; endnu længere nede krogede og malerisk skønne Bøge og allernederst, nærmest Søen, en Krans af Elle, der ligesom Bøgene selv har søgt og indtaget disse Voksepladser, og om hvis nøgne Fødder Søens Bølger synger deres evige Kluksang.

Halvøen i Hald Sø er for Størstedelen bevokset med nogenlunde ren Bøge-skov af ikke helt ringe Kvalitet; her er den oprindelige, d. v. s. ikke plantede Bøg nær sin Vestgrænse i Danmark. En meget interessant Kontrast danner Ege-skoven paa den magre Jord Vest for Søen, Ogsaa denne Skov er i Hovedsagen en ren Skovtype, eftersom den i sin oprindelige Skikkelse er sammensat alene af Eg (baade Sommer-Eg og Vinter-Eg, men dog mest den første). Vel har i Tidens Løb Partier af Skoven ved Selvsaaing af spredte, yngre og ældre Bøge, sikkert Børn af Halvøens Modertræer, og især ved Indplantning af Gran og Fyr mistet noget af dette Renhedspræg, men Hovedarealet og især de ca. 200 Tdr. Ld. af Skoven, som i 1914 købtes af Staten for at bevares i fredet Tilstand, er



Udsigt over Hjarbæk Fjord fra Kvols.





Engene ved Udlobet af Fiskehæk Aa.

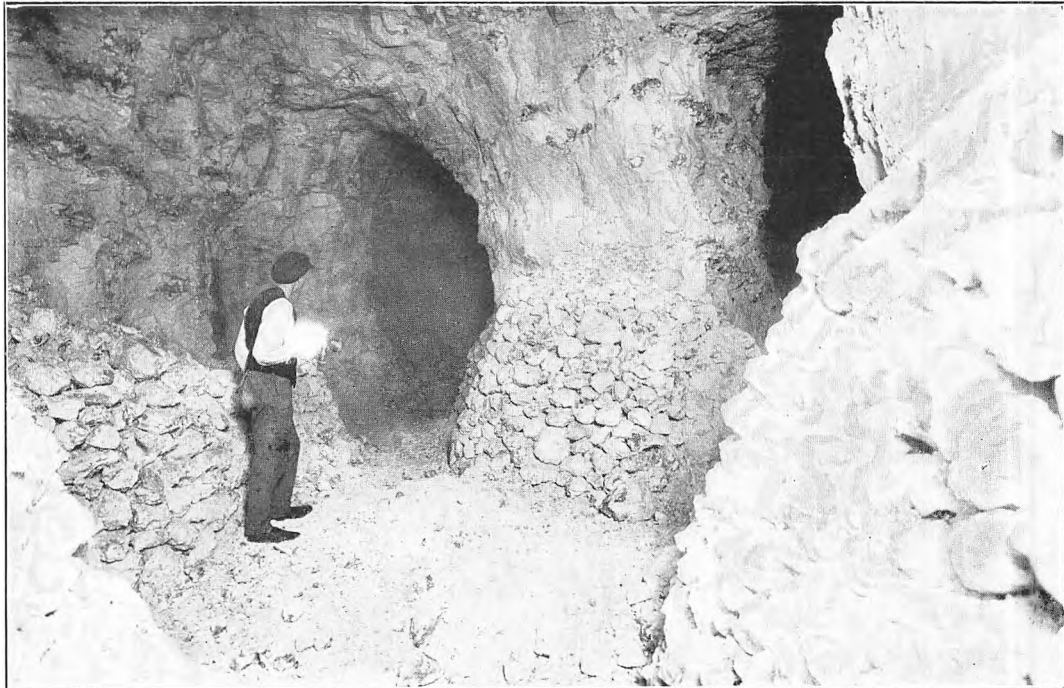
et ypperligt Eksempel paa den Art Egeskov, som uden Tvivl har været i høj Grad raadende paa den magre Jord i Midt- og Vestjyllands Bakkeland, men hvoraf der nu udover de talrige spredte Egekrat kun er faa virkelige Rester tilbage. Under skoven er ejendommelig ved, at Enen næsten overalt er tilstede i saa stort Antal, at denne altid grønne, mørke og lidt dystre Busk bliver ganske toneangivende.

Heder og naturlige Skove findes paa adskillige andre Steder i Viborgs nærmere og fjernere Omegn. Og meget karakteristisk for store Dele af Viborg Amt, ikke mindst den østlige Halvdel, er det, at de høje Bakker, der begrænser Aadalene, er bevokset med Skov, Krat og Heder. Et Indtryk heraf faar man ad Banen fra Langaa vestpaa, især paa Strækningen fra Ulstrup til Bjerringbro. Her, paa begge Sider af den brede, roligt strømmende Gudena, veksler paa Bakkerne Lyngen med Skov og Krat og dyrkede Marker paa en overordentlig indtagende Maade. Det kuperede Terræn begunstiger ellers ikke Opdyrkningen, tilmed da Jorden her er mere udvasket end ovenfor Dalen, paa Højlandet, der overalt er dyrket. De skønne Skrænter langs Gudena-Dalen kan maaske vække Forestillinger om, at Hede og Skov strækker sig videre hinsides Bakkernes Kant, men i Virkeligheden er de kun „Kulisser“ i Landskabet.

Tilsvarende Billeder af stor og vekslende Skønhed møder man i andre Aa-  
dale i den østlige Del af Viborg Amt, først og fremmest i den herlige Nørreaa-  
Dal. Mange Steder er Højdedragene paa begge Sider af Aaen klædte med Skov  
eller Krat, og i sin Tid var vel den hele 6 Mil lange Engdal indrammet af  
Skove. De er dels vegne for Opdyrkning, dels, som paa Ø, gaaet over i Hede.  
Ikke mindst der, hvor de brede Enge i Aadalens Bund grænser op til busk-  
sprængte Overdrev og Heder, og hvor brogede Ungkreaturer lever i fredelig  
Idyl, betages man af Harmonien, af Skønheden i dette ægte jyske Stykke Land.  
Og nøjes man ikke med rent umiddelbare og æstetiske Indtryk af Egnen, men  
gaar man lidt til Bunds i dens Historie, aabenbarer der sig Billeder af fjerne Tiders  
Tilstande, da Nørreaa-Dalen, medens Stenalderhavet naaede sin største Udbredelse,  
var en smal og snæver Fjord, ad hvilken vore Forfædre kunde drage helt ind til  
Højderne om Viborg. Om endnu meget ældre Perioder i Egnens Udviklingshistorie  
minder de Flodterrasser, der træffes her og i andre Aadale i Viborg Amt, og de  
ved Erosionerne blottede tertiære Lag, der mange Steder træder frem i Dagen.  
Ogsaa levende Vidner om koldere Tidehverv finder man endnu blandt Plan-  
terne i de tidligt grønnende Væld og Vældmoserne ved Bakkernes Fod.



Udsigt fra Virksund mod Ulbjerg Klint.



Kalkgruber ved Monsted.

Næppe mange Steder i Jylland har man bedre Lejlighed til at studere Naturen i Aadalenes Engstrækninger end langs Viborg Amts prægtige Aaer. Her træder med stor Tydelighed de forskellige Engformationer (Dyndenge, Tørveenge og Vældmoser) frem. I de seneste Aartier har Regulering af de slyngede Løb og Opdyrkning af Engene i høj Grad ændret deres oprindelige Præg, uden at dette dog bringer den rent æstetiske Værdi af de store grønne Flader i alvorlig Fare. Hist og her findes endnu Rester af de Smaaskove og Krat, der utvivlsomt vilde dække Bunden af Dalen, om man lod Engen i fuldstændig Fred, og som rimeligvis i sin Tid har været den raadende Vegetation; nu danner disse Rester et velkomment Ly for de Kreaturer, der Sommeren igennem lever deres Liv i Engen.

De fleste af Aaerne, der er et Eldorado for Yndere af Fiskesporten, munder ud i Hjarbæk Vig. Her mødes Udløbene af de store Strømme: Simested Aa, Skals Aa, Fiskebæk Aa, Jordbro Aa og et Utal af mindre Bække. Ved Aaernes Munding antager Engene et ganske andet Præg end det, der kendetegner Ferskvandsarealerne langs deres Bredder. Gradvis gaar Ferskvandsengene under Indflydelse af Limfjordens svagt saltholdige Vand over i Saltvandsenge (Fjord-



marisk), der er i nær Slægt med de andre Marskenge ved Limfjordens og Vesterhavets Kyster. Langsomt er de groede frem paa hævet og udskyllet Bund. Ro til at vokse videre er der vel her i den inderste Krog af Limfjorden. Men ellers er Betingelserne for ny „Opgrøde“ kun i meget ringe Grad tilstede.


Følger man de bakkede Kyster langs denne Arm af den store dejlige Fjord, møder man en stadig Skiften af prægtige Landskaber, der indrammer smaa, idyllisk beliggende Fiskerlejer fra Kvols og Hjarbæk op til Virksund. Fra dette smalle Stræde vider Fjorden sig ud til den aabne Louns Bredning, hvor Vestenvinden ret kan bringe Fjordens Vand i Bevægelse, og hvor Bølgeslaget former de stejle Brinker, som ses langs Kysten, især ved Ulbjerg Klint.

Vender man sig sluttelig til de ældste Led i Udviklingskæden af Jorderne om Viborg, møder man i Gruberne ved Mønsted og Daugbjerg nogle af de største og betydeligste Kalkbrud i vort Land. Her forekommer Blegekridtet i mægtige Lag, og her er fra ældgammel Tid af Egnens Folk brudt Kalk i underjordiske Gange (Kover) dybt ind under „Bjergenes“ Ryg. Nu om Stunder benytter man mere Brydning i store og aabne Grave. Men overalt har den ejendommelige Industri, som gennem lange Tider har været udfoldet her, sat sit Præg



Gamle og nye Kalkgrave i Slugten ved Daugbjerg.





paa Landskabet, ikke mindst gennem de store Slugter, der ved Daugbjerg strækker sig op imod den højt liggende, lyngklædte Daugbjerg Daas.

Vekslende og saare skøn er saaledes trods sin Barskhed Naturen om Viborg. Den er baade en stadig rindende Kilde til Studier, som endnu langtfra er tilstrækkelig udnyttet, og den vil for det aandeligt arbejdende Menneske altid være rig paa Impulser til den Sindets Vederkvægelse, som det behøver og maa have let Adgang til. Det sidste Moment kan ikke skattes højt nok; det vurderes dog efter Fortjeneste (tilgiv denne personlige Bekendelse!) af en, der har levet sin akademiske Ungdom i en stor By, hvor den daglige Forbindelse med det rigtige „Bondeland“ var udelukket, saaledes som den vil være det i enhver større By.

Og vil man skabe et aandeligt, videnskabeligt og folkeopdragende Centrum paa Grundlag af en ny Højskole i Jylland, saa lad den vokse frem i en Egn, der just bærer Præg af en storladen, ægte jysk Natur. Uden denne Ramme vil noget meget væsentligt mangle det Universitet, som engang vil komme!

**A. Mentz.**



Morvilles Hus i Sct. Mogensgade. I Baggrunden den gamle Katedralskole.

## Byens „Sjæl“.

Den danske Provinsby — ja! den kan udvortes set være højst forskellig; den kan ligge og spejle sine røde Tage i Fjordene med grønne Skove bag sig, den kan glimte frem mellem Bakkerne som den skæreste Idyl, den kan slanke sine Spir og bryste sig som Hovedstad, men i Reglen behøver man kun at gaa over Torvet og tilbringe en Aften i Klubben for at opdage, at den ene er akurat som den anden; at Byens „Sjæl“ — om den har nogen — er indskrumpen og opblæst paa samme Tid, opblæst i stor Selvhævdelse overfor alt fremmed, smaalig i de intime Rørelser Byen angaaende. Byernes Vaaben er forskellige, men deres „Sjæle“ er støbte i samme Forme.

Jeg kender egentlig kun én Undtagelse fra den almindelige Provinsbytype, og det er Viborg. Det er en original By med sit eget Præg og sin egen Tradition, som den hævder og overleverer fra Slægt til Slægt.





Karnapgaarden i Sct. Mogensgade.

Der er saaledes ingen By, der er saa varsom og nidkær overfor det gamle som Viborg, ingen By, der værner om sine Minder, som den.

Medens Borgeren i Pærekøbing med Stolthed fremviser det nye Raadhus og fortæller om, hvor meget den moderne Klub har kostet, gaar Viborgenseren og pusler om de ældgamle Huse, og det er en Sorg, naar et af dem ikke kan mere, men maa vige for et nyt.

Derfor har Byen endnu det kostelige gamle Præg; gaa ned ad Mogensgade, stands ved Bispegaarden, se paa den gamle Latinskole eller Stiftsprovstboligen, det gamle Kloster eller Amtmandsgaarden, se for Resten ogsaa paa det nye, og De vil glæde Dem over, at selv over det lyser Pieteten.

Men Byen har nu alle Dage været noget for sig selv. Det er ikke blot dens Ælde, Minderne om Grathe Hede, Erik Glipping, Hans Tausen eller Stænderforsamlinger, det var selve dens Beliggenhed, der gjorde den egenartet.

Andre Byer ligger ved Havet; tænker mest paa det fede Opland.

Viborg ligger, eller laa, paa den vildene Hede; mod Syd de store Skove om Hald og Dollerups brune Banker, Karup Aa — og saa den uendelige Hede som en Ørken.

Der var en mægtig Poesi over dette Danmarks



Bispegaarden.



Toldkammerbygningen.





Domkirken. set fra Mageløsstræde.

mest storslaaede Landskab, et Pust af Æventyr; Blichers Land, og Blichers Sang satte sit Præg paa Byen —.

Mod Øst og Vest skarp Jord, magre Bakker med Mose imellem; fattige var de Bønder, der drog til Torvs i Viborg. Byen maatte i lange Aar kæmpe haardt for sin økonomiske Existens, og Landet mod Nord var næsten endda mere sandet.

Og saa — midt i den fattige Tid — begyndte Plantagerne at gro om Byen, den ene Kvadratmil efter den anden blev dækket af Fyr og Gran, og Byen blev Hedeselskabets Hjemsted.



Det danske Hedeselskab.



Generalkommandobygningen.

Det var saa uegennyttigt, saa smukt, og det satte sit Præg.

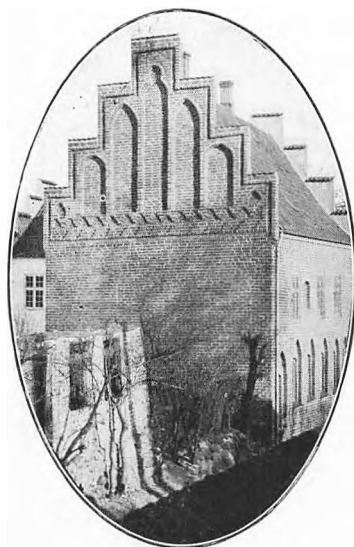
Selvfølgelig ogsaa dette hjalp, at Byen var en Embedsmandsby. Den havde Overretten, Domkirken, Latinskolen, den havde de mange Officershjem, der boede Amtmand og Bisp, der var Kreditforeningen og Hedeselskabet. Livet fik et eget Præg af Aand, og Byens driftige og dygtige Forretningsfolk satte en Ære i at være med i alle aandelige Interesser, og gør det den Dag i Dag.

Betegnende er Byens Forhold til Latinskolen. Undertegnede er Student



Gaardparti fra Karnapgaarden i Set. Mogensgade.





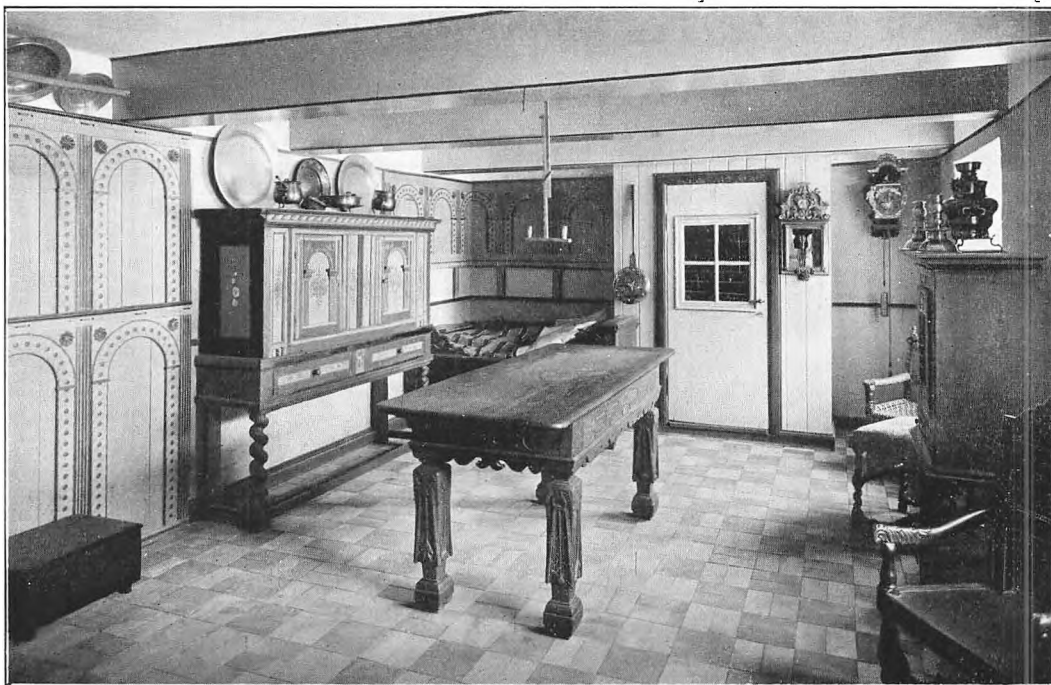
Stiftsprovstegaarden.

derfra i 80erne, og som alle, der er udgaaet fra Viborg, gemmer han en Skat af smukke og fine Minder og elsker den By i stor Taknemlighed, thi den var god imod den fremmede, klodsede Dreng, der kom ind fra Landet i det hjemmegjorte Tøj.

Drengene i Latinskolen var Byens Dreng. Rundt om i Hjemmene fulgte man alle de smaa Begivenheder indenfor Skolens Mure, og man fulgte den enkelte, lukkede Hjemmene op, gav gode Raad, opdrog og prøvede at være Far' og Mor' for den, der længtes. Skoleballet var Byens Bal, og Skovturen kom kun i Stand, fordi Familierne stillede Køretøjer og Madkurve og alt Godt til Disposition.

Og nu tales der om et jydsk Universitet.

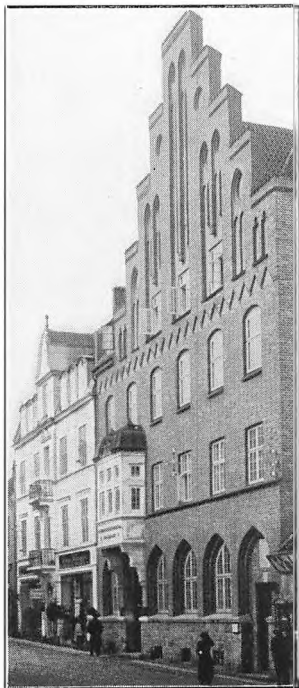
Jeg kunde ikke godt tænke mig nogen anden By at lægge det i, end den gamle By paa Heden.



Interior fra Museet.

Den er stor nok, og den er lille nok. Den kan give Arbejdsfred og Arbejdslyst, den har den prægtigste Natur og ligger passelig afsides fra Hovedstaden, og saa er den Viborg.

Der er noget over den Stad, som i høj Grad minder om Lund, og hvad Lund er blevet for Sverige, kunde Viborg blive for Danmark.



Viborg Byes og Omegns Sparekasse, set fra Hjulltorvet.

Men mere end Lund nogensinde er blevet for den svenske Student vilde Viborg blive for den danske, thi den vilde helt tage hans Hjerte — ikke blot Byen men Omegnen.

I mine Tanker i al Fald er der næppe noget, der kan sammenlignes med den smilende Sønderø med Rørskove og Egepur paa mægtige, brune Banker, med Bruunshaab og Rindsholm — og den alvorlige Nørresø, langs hvis Strand Vejene fører ud til Heder, Skove, Søer og det dejlige Tjele. Og Fiskebæk med den blaa Fjord, den hvide Strand og herlige Bade. Der er ikke et Sted i Danmark, hvor man kan fiske som omkring Viborg, og ikke et Sted, hvor man kan drømme og digte som dér. Men har man gaaet sig træt i Skov eller Hede, kommer man hjem med Bøsse eller Fiskestang, saa ligger Byen der, og man mærker dens Hjerte slaa sig imøde.



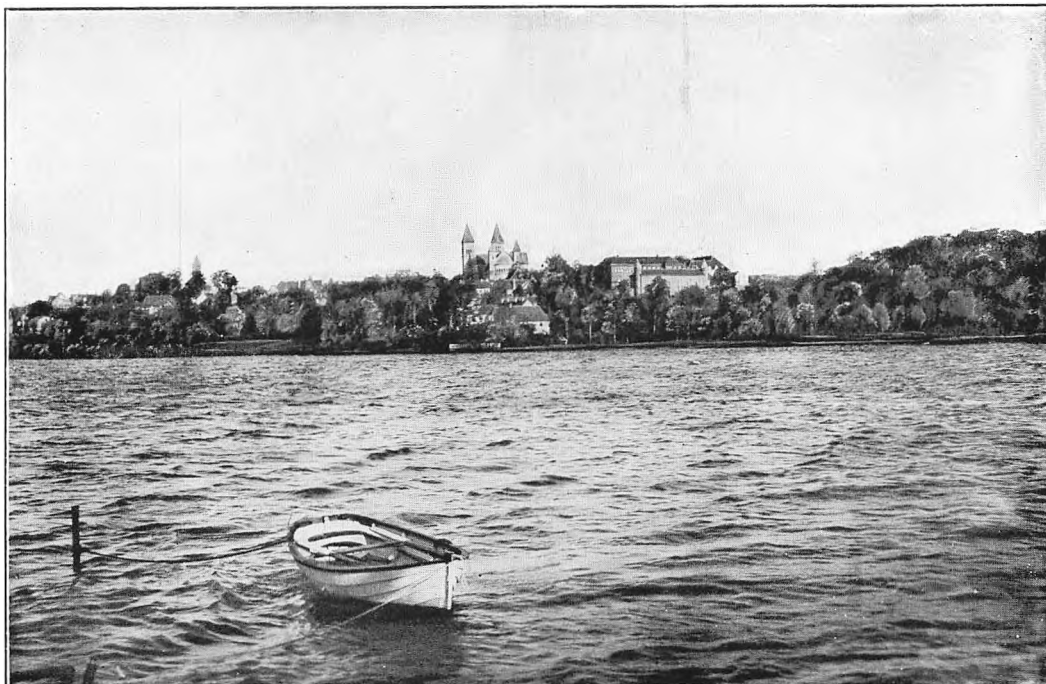
Viborg Byes og Omegns Sparekasse, set fra Sct. Pederstræde.

**Jørgen Falk Rønne.**





Parti af gamle Gaarde i Set Mogensgade.



Parti fra Sønderso.

## Det jyske Universitet.

De fleste lader nu til at være enige om Ønskeligheden af Oprettelsen af et Universitet i Jylland. Hvor det skal ligge, derom er Meningerne delte; jeg hører til dem der anser Viborg for den Plads der er bedst egnet dertil.

Og skulde Planen blive til Virkelighed vilde jeg lægge et Ord ind for at det nye Universitet blev indrettet efter Kollegie-Systemet, det vil sige som en højere Kostskole, med Ophold og Forplejning for Studenterne paa Universitetet, under en vis Regel for deres daglige Liv, foruden Studieplanen, fælles aandelig og fysisk Opdragelse — i Lighed med engelske og amerikanske højere Læreanstalter.

Kravet om et jysk Universitet er jo ikke opstaaet af nogen eksisterende jysk separatistisk Tendens, og det bør ikke skille sig ud fra Københavns Universitet ved nogen anden Nuance end Muligheden for som nyoprettet at profitere af mere moderne Forbilleder.





Post- og Telegrafbygningen.



Det stigende Folketal og Overbelastningen af Landets ene Universitet er det naturlige Ophav til Tanken om en Lærestalt mere; den maa nødvendigvis og fra første Begyndelse have Rang med den gamle; det er jo udelukket at man skal kunne tale om en Embedseksamen som absolveret i København eller Jylland og underforstaa en Forskel; i Rang maa de to Anstalter staa aldeles lige. Men paa Forhaand vil et nyt Universitet i Provinsen jo aldrig kunne naa det gamle i København i ærværdig Ælde og Magt som indgroet Led i en stor Hovedstadsorganisme — til Gengæld burde det, naar alle andre Kapaciteter ellers stod lige, veje op mod København med nyere og friskere Studieformer. I hvert Fald, to Universiteter, med hver sin Fordel frem for det andet, var bedre end to, det ene ringere end det andet. Ikke heller i Fakulteter behøvede de at være helt ens, de kunde supplere hinanden og endda bevare samme Rang. Københavns Universitet har Lærestole der kunde undværes og andre som savnes, her skulde en Fornyelse komme fra Jylland; men om det nye Universitets Studiefag kan der tales ved en anden Lejlighed.

Vigtigst og mest anbefalelsesværdigt for Grundanlægget forekommer det mig at være at man valgte den anglo-amerikanske Universitetsform, med det



Theatret.



Set. Mathiasport.

stærke Hold den har paa Studenterne og de i alle Maader praktiske og moralske Fordele de har deraf.

Den ældre kontinentale Studiemaaede, der har Hævd i København, og som det staar enhver frit at vælge, forudsætter en ikke ringe Modenhed hos de Studerende, til hvis eget personlige Initiativ Opholdssted, Forsørgelse, Studiet selv er overladt; for nogle kan det have en gunstig Indflydelse paa Karakteren og Studiets Resultat, for andre ikke. Praktisk stiller det sig saadan, at de Studenter der er født i København og har Hjem der — og det er ikke faa i Forhold til Landets Størrelse, da København rummer saa stor en Procent af Indbyggerantallet — har Fordelene af denne Studiemaaede; for Studerende fra den øvrige Del af Landet er Studiemaaeden meget ugunstig, de vilde staa sig bedre ved at komme under ordnede og beskyttede Forhold end at overgives til sig selv under ofte fornedrende Vilkaar i en stor By. En naturlig Udvælgelse vilde finde Sted af sig selv, naar der var to Universiteter paa forskellig Basis at vælge imellem.

Af andre almindelige Grunde er der meget der taler for Kollegie-Systemet. Selv det ringeste Kendskab til engelsk og amerikansk Ungdom giver



Indtryk af en paa en Gang ældre og nyere Type, græsk Mønster og en større moderne Bevægelighed. Det snævre Samliv i en dertil indrettet omfattende Institution, en Studieby for sig, hvor Opdragelsen og Eksistensen er hævet op i en fælles Enhed, kan ikke andet end virke befriende paa Evnerne. En vis Samfundsopdragelse begynder allerede her, det vigtigste af al Opdragelse; allerede i Drengeskolen er det af mindst lige saa stor Betydning som Kundskaberne at Drengene lærer at omgaas Drengene. Meningen er dog at gøre Mennesker af de Unge, ikke isolerede Væsner, Samfundsmennesker, de skal faa Facetter af hinanden og faa det tidligt for hele Livet, for det er for Samfundet de opdrages.

Modenheden skulde man ikke fremskynde mere end nødvendigt, staa paa egne Ben skal Studenten dog ikke før han faar sin Eksamen og gaar ind i en Stilling. 17—18 aarige er sjældent egnede til at tænke paa deres Ernæring eller deres fysiske Træning, som jo langt fra burde være afsluttet i den Alder, saa skal den først til at begynde. Det engelske eller amerikanske unge Menneske kaldes en Dreng endnu i Tyverne, boy, og er det virkelig ogsaa, sorgløs, uindviet, tillidsfuld, andre bærer jo endnu Byrderne for ham, det ønskes kun af



Asmildkloster Landbrugsskole.



Hestemarked i Gravene.

ham, at han laaner Øre til sine Lærere og ellers er livsglad, en Gut paa Sportspladsen med Boldten eller paa Roerbænken — og er det ikke smukt at skrue Drengalderen lidt tilbage, om man kan, et godt Stykke af Tyverne med, snarere end at lade et Tæppe gaa ned hvorpaa der staar: Ansvar, inddel selv din Dag, pas selv om du er syg eller sund, find ud af dine Bøger alene! Alt dette kommer mere end tidligt nok endda.

Privat har jeg endnu en Grund for at synes om Kollegie-Systemet, men tør næsten ikke fremkomme med den, det skal staa med Petit for ikke at forskrække (Disciplin). Man vrinsker allerede over det hele: Prøjseri, Tvang! Og dog, hvad holder Fagforeningerne sammen? Hvad skal en Gang holde Samfundene sammen, hvis Grundlaget for al Sociologi ikke læres straks i Skolerne og paa Universitetet, Fællesskab, at leve sammen og taale hinanden? Det er Livets sværeste Kunst. Hvad skal man ellers mene med en Discipel? Udviklingen gaar tilsyneladende den anden Vej, Individets fuldstændige Frigørelse — Petit igen: (med Arbejdstvang i det lykkelige Rusland!)

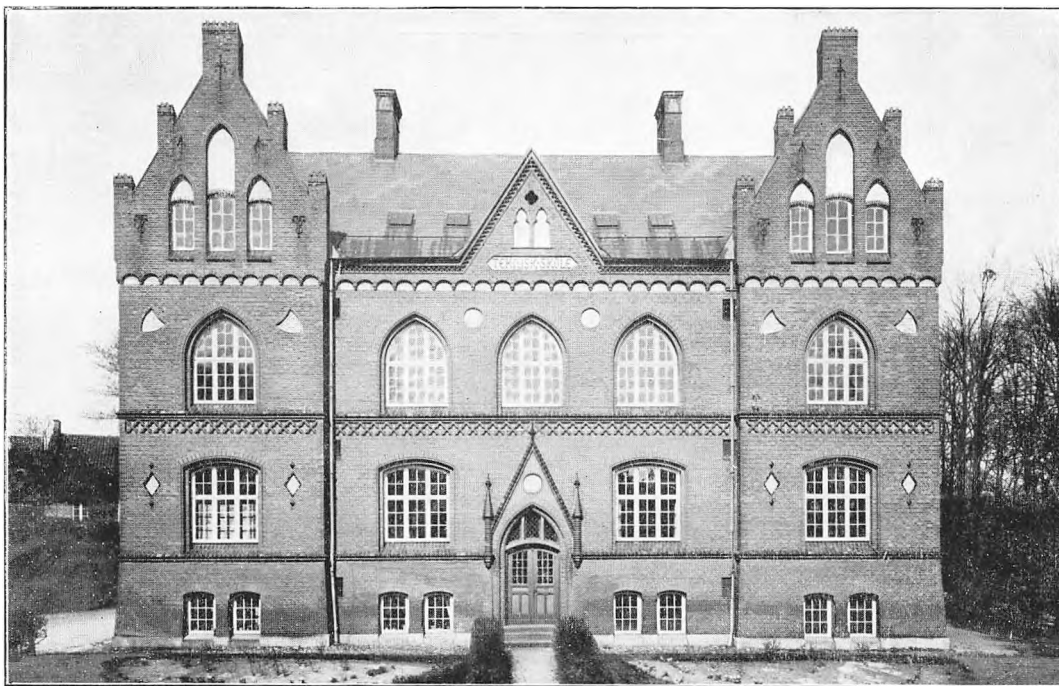
Hvis man bestemmer sig for Kollegie-Systemet, i Virkeligheden en rigtig og mod Fremtiden pegende Form for Kommunismen, er det straks indlysende



at en Beliggenhed væk fra Storbyen er at foretrække, hvilket hvad man ved fra engelsk-amerikanske Højskoler jo ogsaa bekræfter. Faktisk er dette en af Betingelserne for at fastholde de Studerende indenfor Institutionen, at det er en By for sig; den skal kunne virke med hele sin Magt uden at ty til Forbud: at „gaa i Byen“ skal forbyde sig selv.

Helt at forlægge et Universitet ud paa Landet, som de nyere Soldaterkaserner, lader sig ikke gøre heller, da Studierne for en Del er knyttet til Institutioner man kun har i Byer; i eller i Nærheden af en større Provinsby synes da at være Idealet. Passende Isolation, en By i Nærheden, og ellers Naturen! Et Naboskab til Landbefolkningen er af en særegen Værdi i et Land hvor Hovedstadsbefolkningen og Bønderne er hinanden mere fremmede og staar køligere til hinanden end mange forskelligt Sprog talende vilde Stammer.

Bedst synes Viborg mig af jyske Byer at opfylde disse Betingelser. Det er fra den ældste Tid, hvor Begrebet Danskhed dannede sig, Jyllands Midtpunkt, med en historisk Hævd som andre jyske Købstæder ikke uden lokal Overanstrengelse kommer udenom. Byen er fornem, Beliggenheden stilfuld og



Teknisk Skole.

enestaaende, Omegnen stemningsfuld, gammelt ædelt Bondeland, af Folkevisens Simpelhed og Umistelighed. At leve sine unge Aar i Viborgs Omgivelser er en Gave, i Tilgift til sin Eksamen, som nok kunde maale sig med nogle sure Aar i Ole Suhrsgades Lejehybler og Adgang til Periferien af Københavns Ørkenforlystelser.

Havet mangler i Viborg, siger man. Men der er dog Søerne. En berømt aarlig

Kaproning var ikke udelukket der. Naar der er Is er det den skønneste Skøjtebane i Landet. Hvem tænker for Resten paa Havet i København, hvor der gives et Langelinje? Et Moment i Opdragelsen er dog virkelig ogsaa visse



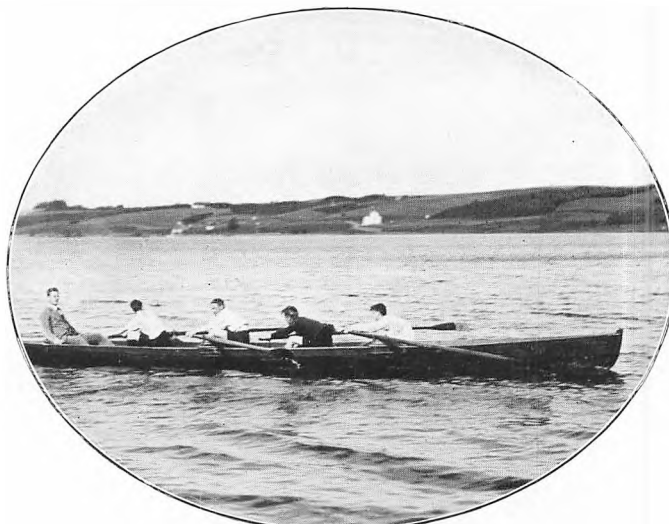
Sportsliv paa Eksercerpladsen.

Tings Fraværelse, ikke hele Befolkningens Bestemmelse er at rende sammen paa Raadhuspladsen. Havet er hvad unge Mennesker har bedst af at længes efter.

Til Gengæld for Søen har Viborg en egen ubestemmelig Indlandstone, af elementær majestætisk Natur; det er det eneste Sted i Landet hvor man synes der er bredt, højt og stort, og hvor man ikke som

ellers paa vort Kniplings-Land skræver ud i en Strand eller faar den ene Ø i Øjet efter den anden. Saadan et Indtryk af Land giver Sindet Magt paa sin Maade.

I gammel Tid maatte Kongen krones paa Viborg Ting; Tanken om et jysk Universitet burde krones og fuldbyrdes ogsaa der.



Rosport

Til Gengæld for Søen har Viborg en egen ubestemmelig Indlandstone, af elementær majestætisk Natur; det er det eneste Sted i Landet hvor man synes der er bredt, højt og stort, og hvor man ikke som

ellers paa vort Kniplings-Land skræver ud i en Strand eller faar den ene Ø i Øjet efter den anden. Saadan et Indtryk af Land giver Sindet Magt paa sin Maade.

I gammel Tid maatte Kongen krones paa Viborg Ting; Tanken om et jysk Universitet burde krones og fuldbyrdes ogsaa der.

**Johannes V. Jensen.**





Landsretsbygningen og Raadhuset.

## Juraen ved et jydsk Universitet.

At studere Jura og at læse til juridisk Examen er, eller rettere var tidligere to ganske forskellige Ting. Man kunde for ca. 20 Aar siden lære det til Examen fornødne Kvantum Jura  $\sigma$ : læse de foreskrevne Lærebøger lige saa godt i Aakirkeby eller Vorbasse som i København.

Ved Universitetet i København kunde man naturligvis høre de juridiske Professorers Forelæsninger, og man gjorde det i det Omfang, det krævedes for at kunne gaa op til Examen, og saa langt som ens Interesser rakte. Ellers brugte man en Manuduktør, der paatog sig at yde den fornødne Vejledning til at forstaa Professorernes Lærebøger.

Den Form for Universitetsstudiet er heldigvis forandret. Efter Examensforandringen i 1902, hvorved der indførtes Examensopgaver i konkrete Rets-tilfælde, blev Studenterne nødte til at studere paa en anden Maade, og efter at

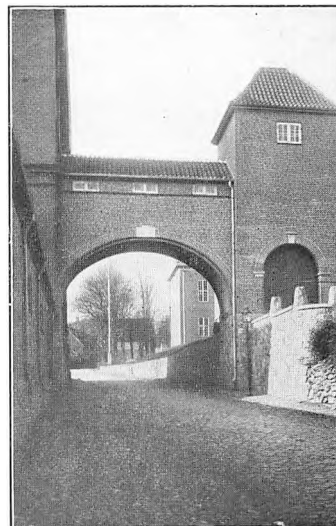


Musæet. (Det gamle Rådhus.)

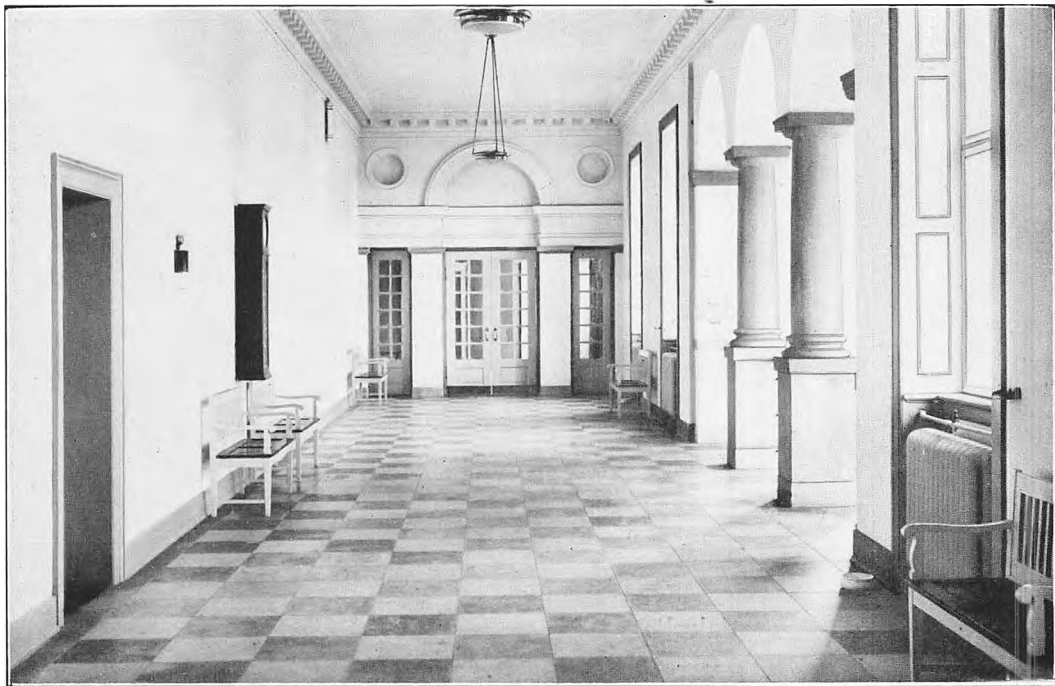


det juridiske Laboratorium er indrettet har Studenterne en ganske anderledes interessant Maade at studere Jura paa, end vi havde i gamle Dage. Efter at Retsplejeloven fra 1919 har gjort saa godt som alle Retsforhandlinger offentlige, er der yderligere skabt en Adgang for juridiske Studenter til virkelig at studere deres Jura, som man ikke tidligere har kendt her hjemme, en Adgang, som man maa forudsætte at Studenterne benytter sig af, og som Examinatorerne ved juridisk Examen med Rette maa kunne forlange, at Studenterne har benyttet sig af. Det er, som for Medicinerne Hospitalstjenesten, Videnskaben anvendt i Praxis.

Skal vi derfor nu have et Universitet i Jylland, er det, hvis praktiske Hensyn skal spille nogen Fangebroen mellem Retsbygningerne. Rolle, for det juridiske Fakultets Vedkommende det eneste naturlige, at det lægges i eller ved Viborg, hvor der ved Vestre Landsret er daglig offentlig Retter-



Landsretsbygningen, Ting- og Aresthuset.



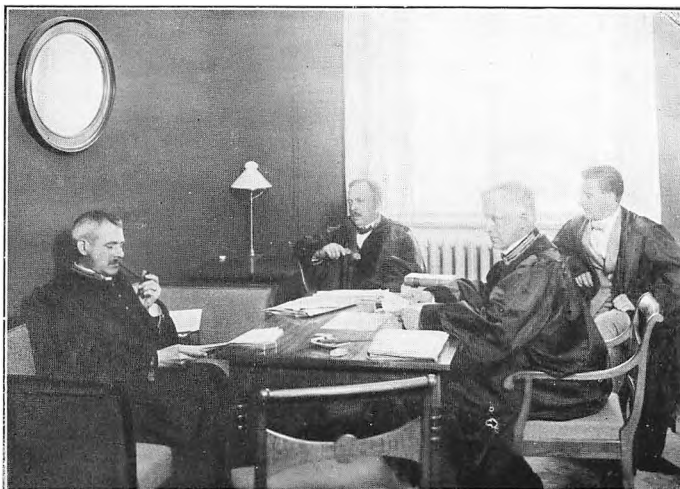
Vestibulen i Vestre Landsretshøjning.



Retssal til Nævningeting.



gang med Adgang for de studerende til at gøre sig bekendt med Retslivet, lige fra de kedsommeligste Formalitetsforhandlinger til de mest spændende Nævningesager, og hvor Universitetslærere i Lovkyndighed stadig vil kunne have Adgang til at se Lovene anvendt i Domspraxis, og til Gengæld med deres videnskabelige Resultater direkte berige Landsrettens Dommere, og hvor der for at



Ved Voteringen.

tage en mindre, praktisk Omstændighed med, mellem de ca. 20 juridiske Embedsmænd i Byen vel maatte kunne lindes — i hvert Fald en Del — kvalificerede

Censorer, saa at disse ikke alle behøver at forskrives langvejs fra.



Retsforhandling uden Nævninger.

At den Fornøjelse og Nytte, som hyppig Omgang mellem teoretiske (Studerter og Docenter) og praktiske Jurister (Sagførere og Dommere m. fl.) kan give alle Parter, er betydelig, kan enhver sige sig selv.

Alt taget i Betragtning vilde det være mere

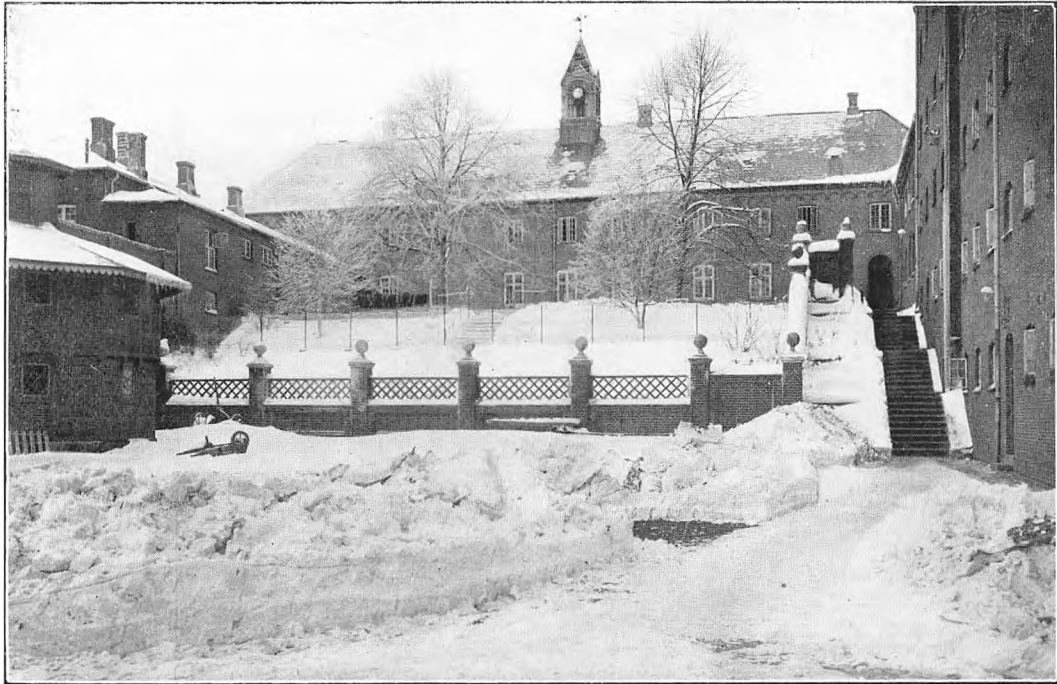
end ejendommeligt at lægge et jydsk Universitet, forsaavidt Juraen spiller nogen Rolle, noget andet Sted end i eller ved Viborg.

**Gunnar Glarbo,**  
Landsdommer.



Vinterparti fra Sindssygehospitalets Have.





Parti fra Kvindeafdelingen.

## Sindssygehospitalet i Viborg.

Fra mit første kortvarige Besøg i Viborg, da jeg som ung Student passerede Byen paa Gennemrejse til et Sommerferiebesøg hos en Kammerat paa Kjellerup-egnen, medbragte jeg egentlig kun Mindet om 3 Ting: den nylig restaurerede, ved sin Hvidhed imponerende, Domkirke, Morvilles røde Gaard og det grønne Borgvold. Jeg erindrer godt, at jeg paa Vejen fra Banegaarden til Borgvold passerede en pakhuslignende Bygning, delvis omgivet af høje Mure, klemmt inde mellem Banegaarden og Gasværket, og at min Kammerat fortalte mig, at det var et Sindssygehospital, og at Overlægen hed Gad. Navnet fæstede sig hos mig, vel fordi han oprindelig hørte til i min Fødeby og under sine Feriebesøg der havde taget sig af mig, naar jeg som lille Dreng aflagde Besøg i den gamle Præstegaard. Men selve Sindssygehospitalet prægede sig ikke i min Erindring.

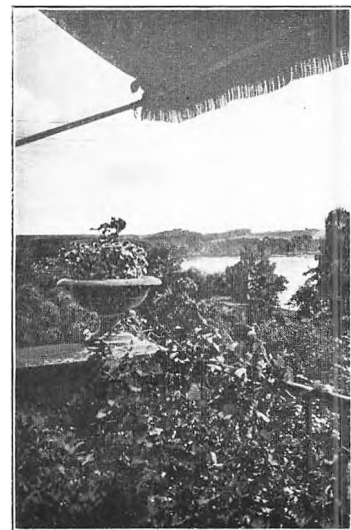
Og da jeg næste Gang, 20 Aar efter, kom til Viborg som udnævnt til Over-



Patienter paa Havearbejde.

læge ved Sindssygehospitalet og gjorde nærmere Bekendtskab med det og dets 340 uheldredelige Sindssyge, der var „nedsunken i en Sløvhedstilstand, hvor alt var dem ligegyldigt, naar blot de nærmeste materielle Krav tilfredsstilledes“, blev jeg med et mildt Udtryk fortvivlet. Imidlertid: Terningerne var kastede; nogle Aars anstrengende Fængselslægering i København og en lige saa opslidende Nervepraxis havde vakt Ønsket hos mig om at vende tilbage til Sindssygevæsenet, og Fremtidsudsigterne for Hospitalet var ikke saa helt mørke, idet en i 1897—98 nedsat Kommission, dels af Hensyn til den stadige Mangel paa Pladser for sindssyge, dels fordi man ansaa Anstalter alene for uheldredelige for uheldige, havde foreslaaet at udvide Sindssygehospitalet i Viborg til dets dobbelte Størrelse og samtidig gøre

det til Helbredelseshospital. Muligheder for en Udvidelse var nemlig nu tilstede. Banegaarden var bleven flyttet, og hvor Gasværket tidligere havde ligget, laa nu en med Murbrokker og Kokesaffald dækket Tomt, der kunde anvendes til Haveanlæg og skaffe den Forbindelse mellem Hospitalet og dets Have, som tidligere kun havde kunnet tilvejebringes ved, at der lagdes en Dæmning i Søen nedenfor Gasværket. Udvidelsesplanerne var imidlertid strandede — hvad der havde bevirket, at Overlæge Hallager havde søgt til Sindssygehospitalet ved Aarhus — idet man i Rigsdagen havde fundet Overslaget over Udvidelsen for dyrt. Professor Kampmann, der havde udarbejdet Planerne, havde ment, dels at Jordbundsforholdene paa den nedlagte Banegaards Terræn vilde vanskeliggøre Fundamenteringen, dels at Pladsforholdene vilde blive for knebne, og Hospitalets Direktion havde derfor foreslaaet at købe den ved den sydlige Ende af Søen liggende Østre Teglgård, hvis Jorder strakte sig lige til Rindsholm, at bygge det nye Hospital paa et Plateau ovenover Gaarden og tilvejebringe Forbindelsen mellem det gamle og det nye Hospital



Haveparti fra Hospitalet.



ved en Skinnevej langs Søen.

Endnu i de første Aar efter min Ansættelse — Decbr. 1901 — arbejdedes der underhaanden paa at faa Udvidelsesplanerne tagne op igen, og jeg havde i den Anledning gentagne Konferencer med daværende Statsrevisor Anders Nielsen; men de døde bort igen, og nu laa det nedlagte Banegaardsterræn og et Par mindre dertil grænsende alt indkøbte Grunde hen i



Rekonvalescenter.

en alt andet end pyntelig Skikkelse, indtil der ved Loven af 29. Marts 1904 bevilligedes 780,000 Kr. til en Udvidelse af Hospitalet paa dette Sted efter nye af Professor Kampmann udarbejdede Planer, og i Løbet af 1904—05 rejstes der saa her et helt nyt lille Hospital bestaaende af enkle og stilfulde lettere Bygninger; gennem den nedrevne Ringmur og over „Garverigyden“, der erhvervedes fra Byen, skabtes der Forbindelse med det gamle Hospital, hvis Økonomi-bygninger udvidedes, ligesom der byggedes et nyt Maskinhus. Ved Udgangen af 1905 var Udvidelsen med de 360 nye Pladser omtrent lærdig, og Overflytningen fra de andre Statshospitaler allerede i Gang. Man havde nemlig tænkt sig, at Hospitalet skulde være Aflastningssted for de andre Statshospitaler, og det var derfor bestemt i Loven, at Hospitalet skulde optage „kronisk“ Sindssyge fra hele Landet.

Har jeg nogen Fortjeneste af den Udvikling, Sindssygehospitalet i Viborg har faaet, saa ligger den i, at jeg fik det lille Ord „kroniske“ sat ind i Loven i Stedet for „uhelbredelige“, saaledes som det daværende Sundhedskollegium havde tænkt sig. Thi Ordet „kronisk“ er højt elastisk, og der er næppe nogen Sindssygelæge, der paa Forhaand tør udtale sig om, hvorvidt en Sindssygdom skal kaldes „akut“ eller „kronisk“. Det viste sig da ogsaa snart, at Hospitalet vilde have mistet enhver Udviklingsmulighed, hvis det vedblivende skulde have tjent som Aflastningssted for de andre Sindssygehospitals uhelbredelige



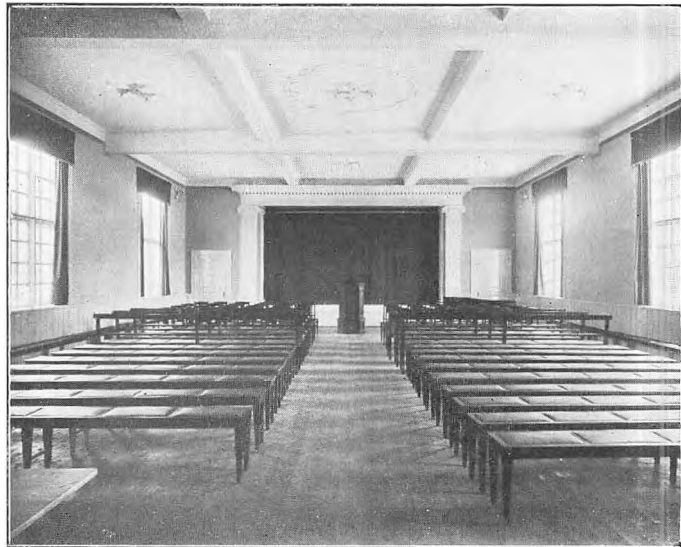
Vagtafdeling for Kvinder.

Patienter. Ialfald et Par af Hospitalerne benyttede Lejligheden til at skille sig af med deres daarligste og vanskeligste Patienter, og efter at vi havde faaet 180 saadanne, maatte vi stoppe op og reservere de andre 180 til de Patienter, der søgtes indlagte udefra, og da mest fra Jylland.

Det viste sig da ogsaa hurtigt, at saa snart det gik op for Befolkningen, at kronisk ikke var det samme

som uhelbredelig, og at Hospitalet ikke var et Sted, hvor alle Veje førte ind- efter, men at der jævnlig udskreves Patienter, der var helbredede, søgte man straks at faa sine sindssyge anbragt her. Og Hospitalet rustede sig saa godt som muligt for at kunne modtage alle Former af Sindssygdom.

Det nye Hospital, der med Undtagelse af en for kvindelige Rekonvalescenter bestemt Pavillon var taget i Brug til Mænd, var vel egnet til at kunne modtage alle Former af Sindssygdom. I det gamle, for Kvinder bestemte, Hospital var Forholdene vanskeligere; men efterhaanden lykkedes det at omforme de gamle til den moderne Sengebehandling lidet egnede Afdelinger til gode Vagtafdelinger. Dog savnede

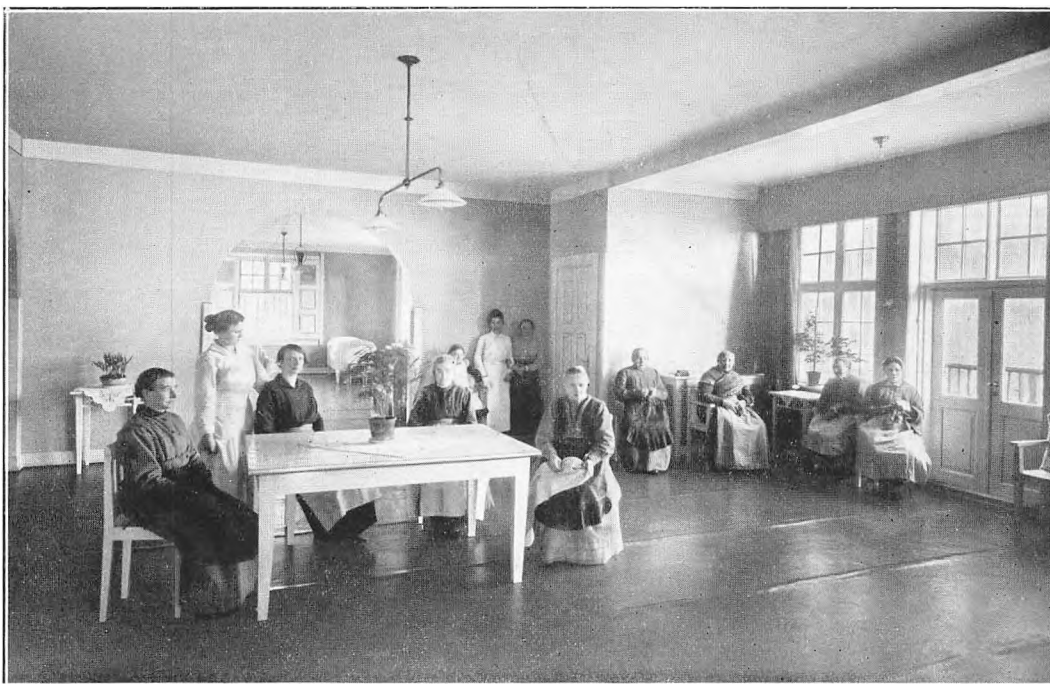


Hospitalets Forsamlingssal.



Hospitalet en fuldt moderne Optagelsesafdeling for Kvinder. Først i 1912 lykkedes det at faa Bevilling til en til to Optagelsesafdelinger indrettet Kvindepavillon nede ved Søen samt en Sygeplejerskebolig og en til Kirke og Festsal bestemt Bygning, i hvis Tagetage der indrettedes en Værkstedsafdeling for Patienterne (Snedkeri og Drejeri, Skomageri, Kurve- og Børstebinding, Bogbinderi etc.). Samtidig bestemtes det, at Hospitalet skulde optage alle Former af Sindssygdom — hvad det iøvrigt, som nævnt, længe havde gjort — og have sit eget Optagelsesomraade (foruden hele Viborg, Thisted og Ringkøbing Amter tillige Dele af Hjørring, Aalborg, Aarhus, Vejle og Ribe Amter, efter Genforeningen tillige hele Tønder Amt og en Del af Haderslev Amt), et Optagelsesomraade, der vel er stort, men er beliggende saaledes, at Tilgangen ved Viborgs gode Jernbaneforbindelser mod Nord, Syd, Øst og Vest er ganske bekvem. Endelig tog Hospitalet ved Udgangen af 1920 en lille paa en Grund ved det nye Hospital liggende Koloni-Pavillon for 20 mandlige Rekonvalescenter i Brug og har dermed naaet den Størrelse paa 800 Pladser (350 for Mænd og 450 for Kvinder), som anses for Maximum for et af en Overlæge ledet Sindssygehospital.

Viborg Bys Borgere har ikke altid været lige glade ved Sindssygehospitalet.



Vagtafdeling for Kvinder.



Vagtafdeling for Mænd.

De har vel forstaaet, at de smukke Haveanlæg — for den ældre Dels Vedkommende anlagt af den botanisk kyndige Overlæge Gad under Gartner Brostrøms Vejledning, for den nyeres Vedkommende af Landskabsgartner Glæsel — og de stilfulde Kampmannske Bygninger forøgede Viborgs Skønhed; men kun alt for ofte har jeg hørt den Bemærkning, at det var en stor Skam, at Sindssygehospitalet næsten indtog hele Sønder søens ene Bred, hvorved det forhindrede Villabebyggelse. De færreste har haft Forstaaelsen af, hvor stærk Udvikling den Institution, der fremgik af de gamle Tugthusbygninger, der laa ud til aaben Gade, i de sidste 15 Aar havde taget, og hvilken Betydning det nu moderne Hospital vil kunne have for et kommende Universitet i Jyllands gamle centralt beliggende Hovedstad.

Medens Sindssygehospitalet i ca. 28 Aar indtog en rent vege terende Stilling, er det altsaa i de sidste 15 Aar undergaaet en stadig Udvikling og er nu naaet op til at være Landets største Statssindssygehospital. Medens der for 15 Aar siden var ansat en Overlæge og en i Byen boende Reservelæge ved Hospitalet, har det nu foruden 2 Kandidatpladser 4 faste Lægestillinger, der kan blive Existenspladser for Docenter og Privatdocenter.



Medens det tidligere aarlig optog ca. 10 uheldredelige Patienter, efterhaanden som der ved Dødsfald blev en Plads ledig, optages der nu aarlig ca. 200 Patienter væsentlig med akut Sindssygdom. Af disse udskrives ca. 125 hellredede eller bedrede, medens ca. 75 dør. Endnu rummer Hospitalet en forholdsvis stor Del af de i sin Tid til Hospitalet overflyttede uheldredelige Patienter, men efterhaanden som ogsaa disse afgaar, vil Hospitalets Kapacitet antagelig blive endnu større. Hidtil har det dog været saa lykkeligt, at Pladsforholdene har tilladt — uden de andre Hospitalers Venteliste — straks at kunne optage alle de sindssyge, der søgtes indlagt. Vi har her endog efter telefonisk Forespørgsel jævnlig optaget Patienter, hvis Sygdom var kommen til Udbrud samme Dag, saa at Hospitalet i Virkeligheden har gjort Tjeneste som et Optagelseshospital for rent forbigaaende Psykoser — f. Eks. Delirium tremens, Feberpsykoser etc.


Det er imidlertid ikke alene for de egentlige Sindssygdommes Vedkommende, at Hospitalet kan yde et stort klinisk Materiale. Mellem Patienterne findes mange, hos hvilke Sindssygdommen er kompliceret med Nervesygdomme, specielt de saakaldte centrale Neuroser. Det er saaledes bekendt, at nylig afdøde Overlæge Hallagers udmærkede ogsaa i Udlandet værdsatte Afhandlinger om Epilepsi er udarbejdede under hans Tjenestetid i Viborg.

Det er indlysende, at et Sindsygehospitals Indbyggere i særlig Grad vil yde et værdifuldt Materiale til Studiet af Familieforskning og Degenerationslære, som danner det Grundlag, hvoraf Racehygiejne (Racebiologi), det Fag, i hvilket der paatænkes at oprette et Professorat ved Københavns Universitet, udgaar.

Ogsaa for den for Læger og Jurister lige nødvendige Undervisning i Retspsykiatri kan Hospitalet yde fortrinligt Materiale, idet der i 1908 ved Omdannelsen af en tidligere Celleafdeling for Mænd indrettedes en Observationsafdeling paa 7 Pladser for farlige Forbrydere, en Afdeling,



Mod Aften.



der i Aarenes Løb har rummet ca. 100 Observanter. Der er herved givet Lejlighed til kriminal-antropologiske Studier.

Endelig skal fremhæves det betydelige og i videnskabelig Henseende meget værdifulde patologisk-anatomiske Materiale, som Hospitalet raader over.

Til Slutning skal blot anføres, at der, hvis Lazaretlejren ved Hald som Hospital for bl. a. Nervesygdomme skulde blive til Virkelighed, her vil kunne skabes et Aflastningssted saavel for Rekonvalescenter i Almindelighed som særlig for de af de centrale Neuroser (Epilepsi, Hysteri, Neurastheni) lidende, som har overstaact deres Sindssygdomsanfald, men som foreløbig ikke er egnede til at optage deres Gerning.

**Dr. Christian Geill.**





Det gamle Sygehus' kirurgiske Afdeling.

## Betingelser for Oprettelsen af et medicinsk Fakultet i Viborg.

Viborg har ogsaa i medicinsk Forstand en god Tradition. Før nogen anden jydsk By fik den, allerede i 1555, sin Provindsialmedicus, og ingen anden jydsk By har derfor en saa anselig Række af Provindsialmedici eller Stiftsfysici at pege paa som Viborg.

Den sidste i Rækken, P. W. Heiberg, gjorde i sin Tid Byen til noget af et medicinsk Centrum for Jylland i udmærket Samarbejde med sin Ven, Sinds- syge- og Nerve-lægen Fr. Hallager. Heiberg skabte Viborg Sygehus, som det ligger nu paa Bakken ved den søndre Indkørsel til Byen med Udsigt til Sinds- sygehospitalets Pavilloner og — over den smukke Sø — til Asmildkloster-Skoven og Bakkerne ved Bruunshaab og Sønder Mølle.



Sygehuset for Viborg Amt og By. Ny medicinsk Afdeling og Operationsbygning.



Heiberg, der som Kirurg var langt forud for de fleste af sine samtidige, forbedrede og udvidede stadigt sit Sygehus, sidste Gang umiddelbart før sin Afgang 1916. Hans Elterfølger, Johannes Ipsen, fuldendte hans Værk, saaledes at Viborg Sygehus nu er et af Landets største og bedste, i enhver Hensende paa Højde med Tidens Fordringer, med en større kirurgisk og mindre medicinsk Afdeling med udmærket Laboratorium, Røntgeninstallation og Lysbade og med en Operationsafdeling, som kan maale sig med de bedste Hospitalers.

I 1920 har Amt og By vedtaget en større Udvidelse af den medicinske Afdeling, navnlig til Fordel for epidemiske Sygdomme og Hudsygdomme. Sygehuset vil herefter blive paa ca. 200 Senge. Og der er Plads, dels paa Hospitalets Grund, dels i dets umiddelbare Nærhed til yderligere Udvidelser, som Indretning af eventuelle Universitetskliniker maatte kræve.

Lige overfor Sygehuset, kun faa Minutters Gang fra dette, ligger Sindsygehospitalets sydligste Pavilloner, dets Kapel og Obductionsanstalt, der med sit relativt store Antal Obduktioner afgiver den bedste Betingelse, som noget enkelt jydsk Hospital kan byde paa, for Udviklingen af et pathologisk-anatomisk

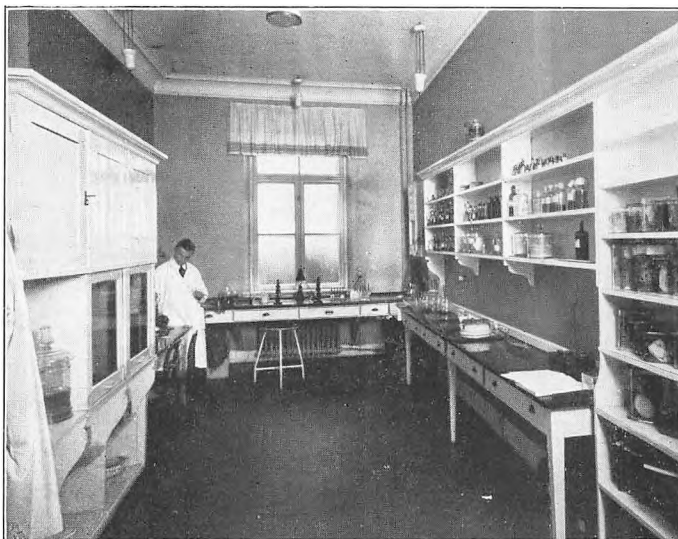


Sygestue.



Medicinsk Afdeling (l. Side). Officiantgang paa kirurgisk Afdeling (Stuen).

Institut og for saa vidt ogsaa for Demonstrationer af normal Anatomi. At Sindssygehospitalet ogsaa med Hensyn til Studiet af Criminalanthropologi kan faa sin store Betydning har Overlæge Geill gjort opmærksom paa, og det skal derfor ikke nærmere omtales her.



Laboratorium.

Paa den ubebyggede Toft, som ligger mellem Sindssygehospitalet og Sygehus-Bakken, vil de øvrige lægevidenskabelige Instituter for Anatomi, Fysiologi, Farmakologi m. m. naturligt finde Plads, smukt og frit beliggende og dog kun faa Minutters Gang fra Byens Centrum og Jernbanestationen, og Syd og Vest for Banen, paa de



store Marker udad Finde-  
rup Høj til, er der ubegræn-  
sede Udvidelsesmuligheder  
for nye kliniske Afdelinger  
og Instituter, hvis man ikke  
vil foretrække at benytte  
Byens Grund Syd for Byen.

Af mindre Sygehuse  
ejer Viborg Forsørgelses-  
anstalten med Kommunens  
Sygestuer (ca. 30 Senge)  
og Garnisonssygehuset (45  
Senge), begge beliggende i  
Byens nordøstlige Del. De  
ligger begge smukt og sundt

i et Villakvarter, adskilte ved en Have. Saafremt der skulde blive Brug for  
flere Hospitalspladser, vil der — hvis tidligere fremkomne Planer om Samarbejde



Narkoserum.



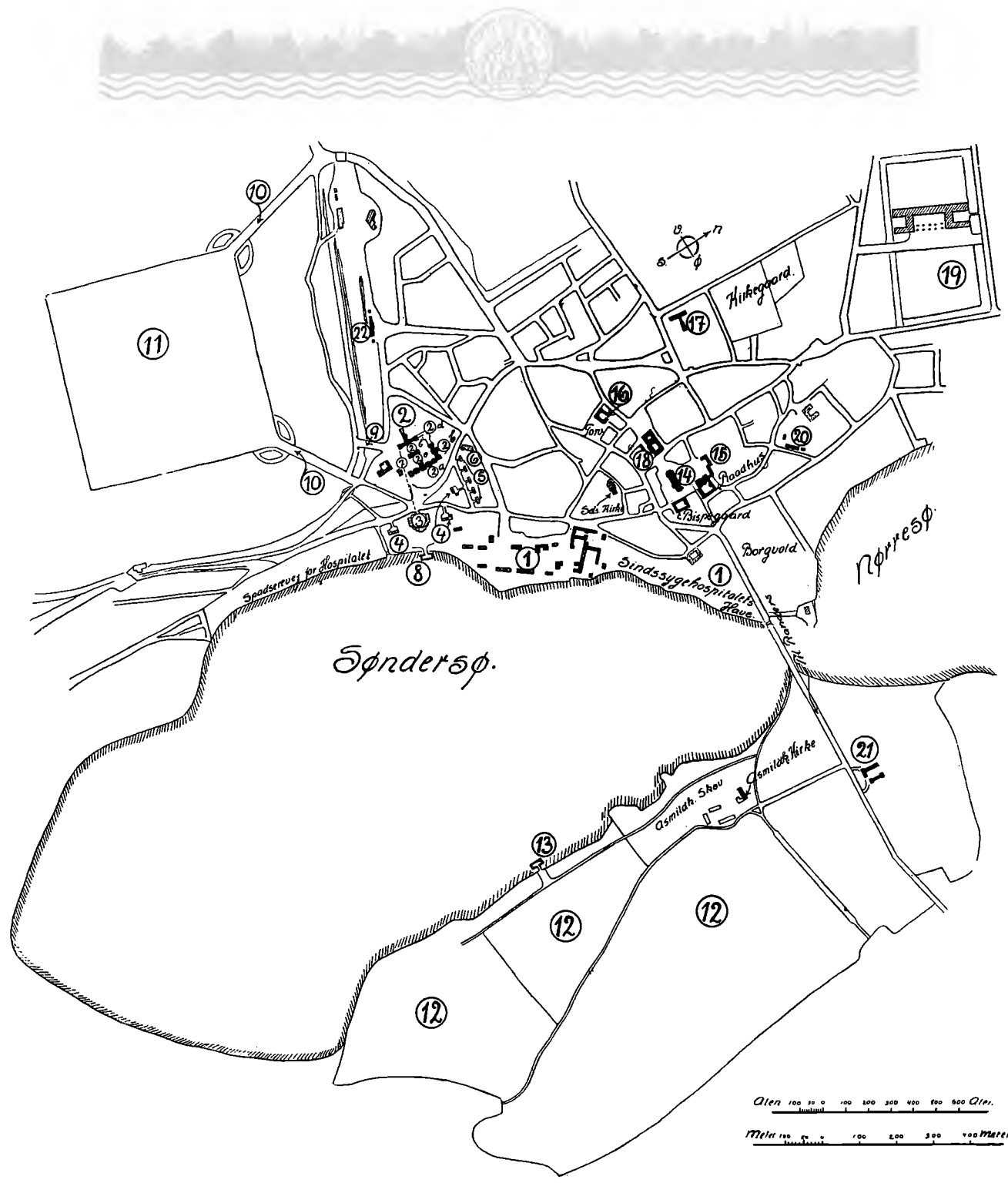
En af Operationsstuerne.



**Text med Henvisning til de i hosstaaende Situationsplan  
anførte Tal.**

1. Sindssygehospitalets Afdelinger.
2. Viborg Amt og Bys Sygehus.
  - 2 a. Kirurgisk Afdeling.
  - 2 b. Medicinsk Afdeling.
  - 2 c. Oftalmologisk og Oto-laryngologisk Afdeling.
  - 2 d. Pædiatrisk Afdeling.
3. Patologisk-anatomisk-retsmedicinsk og hygieinisk Institutter.
4. Professorboliger.
5. Normal-anatomisk, fysiologisk, farmakologisk og bakteriologiske Institutter.
6. Poliklinik.
7. Tunnel mellem Sygehuset og det patol.-anatomisk Institut.
8. Anlægsbro ved Søen.
9. Gangbro mellem det nuv. Sygehus og de paatænkte nye Afdelinger.
10. Indkørselsveje.
11. Fødselsanstalt, Tuberkulosehospital, Afd. for Hud- og Kønssyge, Afdelinger for epidemiske Sygdomme. Arealet kan blive saa stort som ønskes.
12. Plads for Universitetets øvrige Fakulteter, Collegier og Embedsboliger.
13. Anlægsbro ved Søen.
14. Domkirken.
15. Vestre Landsret.
16. Det danske Hedeselskab.
17. Landsarkivet.
18. Katedralskolen.
19. Ny Katedralskole med stor Sportsplads.
20. Garnisonssygehus.
21. Asmildkloster Landbrugsskole.
22. Jernbanestationen.





Situationsplan over Viborg. (Udkast til det jydskes Universitets Placering.)



Gang paa medicinsk Afdeling.

ikke helt, hvad der skal blive af den. Men der er vel nok store Chancer for, at Planen om at indrette Lejren til Folkekuranstalt vil blive realiseret i en overskuelig Fremtid, og i saa Fald vil der, som Overlæge Geill har skrevet i „Ugeskrift for Læger“, skabes en „sanitær Institution af uoverskuelig Værdi for Befolkningen“.

Vilde det da ikke være naturligt at tænke herpaa ved Valget af Pladsen for Anlæggelsen af Statens lægevidenskabelige Instituter og saaledes muliggøre personligt Samarbejde mellem den theoretiske Lægevidenskabs Dyrkere og Udøverne af moderne praktisk Lægekunst, det Samarbejde,

mellem det militære og civile Hospitalsvæsen realiseres, og hvis begge Anstalter forenes til et Hele — kunne skabes et meget brugbart Hospital, f. Eks. for kroniske Syge.

5—6 Kilometer fra Viborg Sygehus naar vi ad Ringkjøbingvejen Lazaretlejren ved Hald. Men Byens sydlige Forstæder, Søtorp og Sct. Mikkelsanlæg, strækker allerede Armene halvvejs derud, saa der er ikke langt fra de sydligste Viborg-Huse til den smukke Hald-Lejr, som endnu ligger tom, men fuldt istandsat og parat til at optage alle de Fredsinvalider, som længes efter Kur og Pleje i landlige Omgivelser.

Det er ogsaa en af Viborgs store medicinske Muligheder. Endnu ved vi



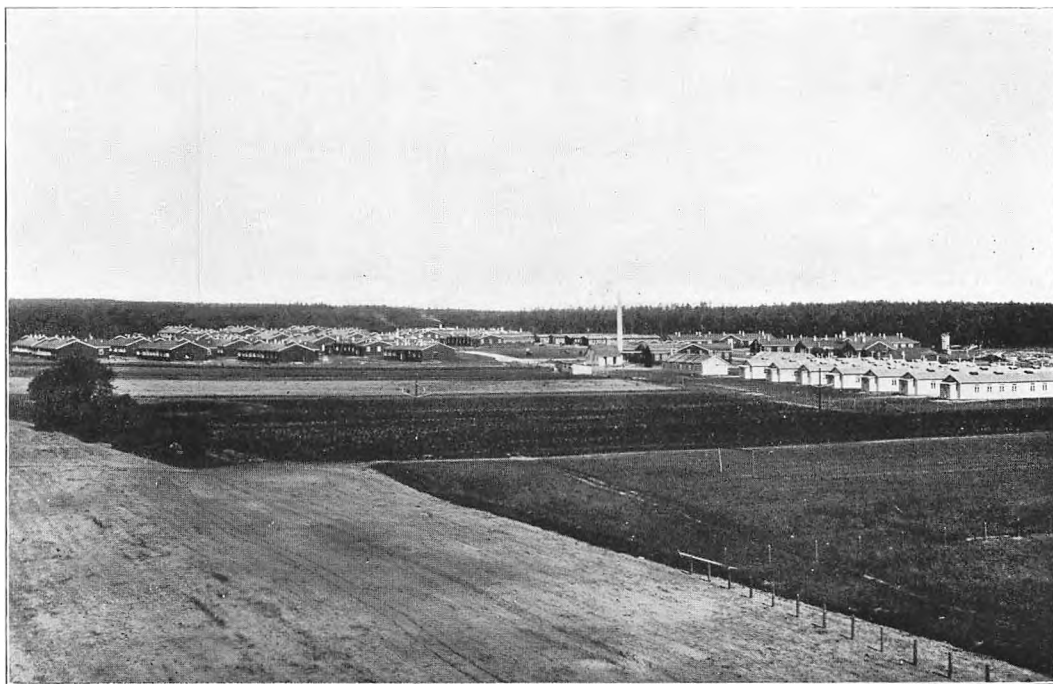
Rekonvalescentstue.



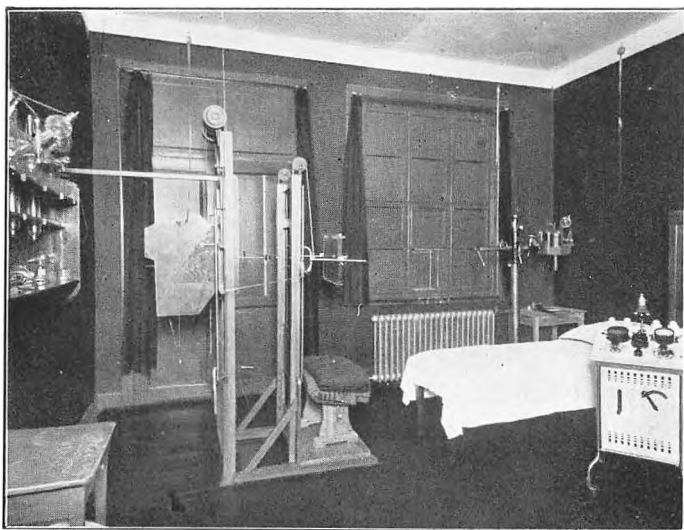
som skaber de bedste Resultater for de syge. Enhver, der har Forstaelse af dettes Betydning, vil ved et Blik paa Billedet (Lazaretlejren) og paa Planen over Terrainet, kunne se, at der ved Viborg kan blive ganske særlige Betingelser for Vexelvirkning mellem en Universitetsklinik og en stor Folkekuranstalt til den ene og et stort Sindssygehospital til den anden Side. Der kan her opstaa en lille medicinsk Verden, hvori medicinske Studenter og Læger, der søger videre Uddannelse, med Udbytte vil kunne færdes. Naturen selv indbyder ikke mindst til Anlægget af et saadant samlet medicinsk Kvarter Vesten for Viborg Sø. Ad den smukke Vej langs denne eller i Baad vil de medicinske studerende, naar de ønske det, hurtigt kunne naa over til Kollegierne paa den anden Side Søen og høre lidt om hvad der foregaar i de andre Fakulteter.



Lysbehandling.



En Afdeling af Lazaretvejren ved Hald.



Røntgenkabinet.

er hinanden saa kontrære ifølge deres Natur, men som skal forstaa hinanden helt, for at Medicinens store Fremtidsmaal: en gennemført Hygiejne med Forebyggelse af al den Sygdom og Usundhed som kan forebygges, skal naas.

Er det ikke en stor og skøn Tanke: om Dyrkere af den formelle Retsvidenskab og Dyrkere af den humant-naturvidenskabelige Anthropologi, Fremtidens Lægevidenskab, kunde forenes paa Helligdomshjærgets, det gamle Tings Grund i Studiet af de store sociale Spørgsmaal, som Samfundsudviklingen kalder frem, og til hvis Løsning der oftere og oftere vil blive kaldt samtidig paa Juristen og Lægen.



Garnisonssygehuset.

Thi det skulde der jo gerne komme ud af Provinsuniversitetet, at de forskellige Fakulteters Lærere og Disciple lærte hverandre at kende og lærte hverandre noget i Grænsegebetterne. I denne Henseende skulde man synes, at Viborg med sin Landsret frem for nogen anden Provinsby, kunde afgive særlige Betingelser for et frugtbart Samarbejde mellem Jura og Medicin, de to Fag, som

**Poul Videbech.**

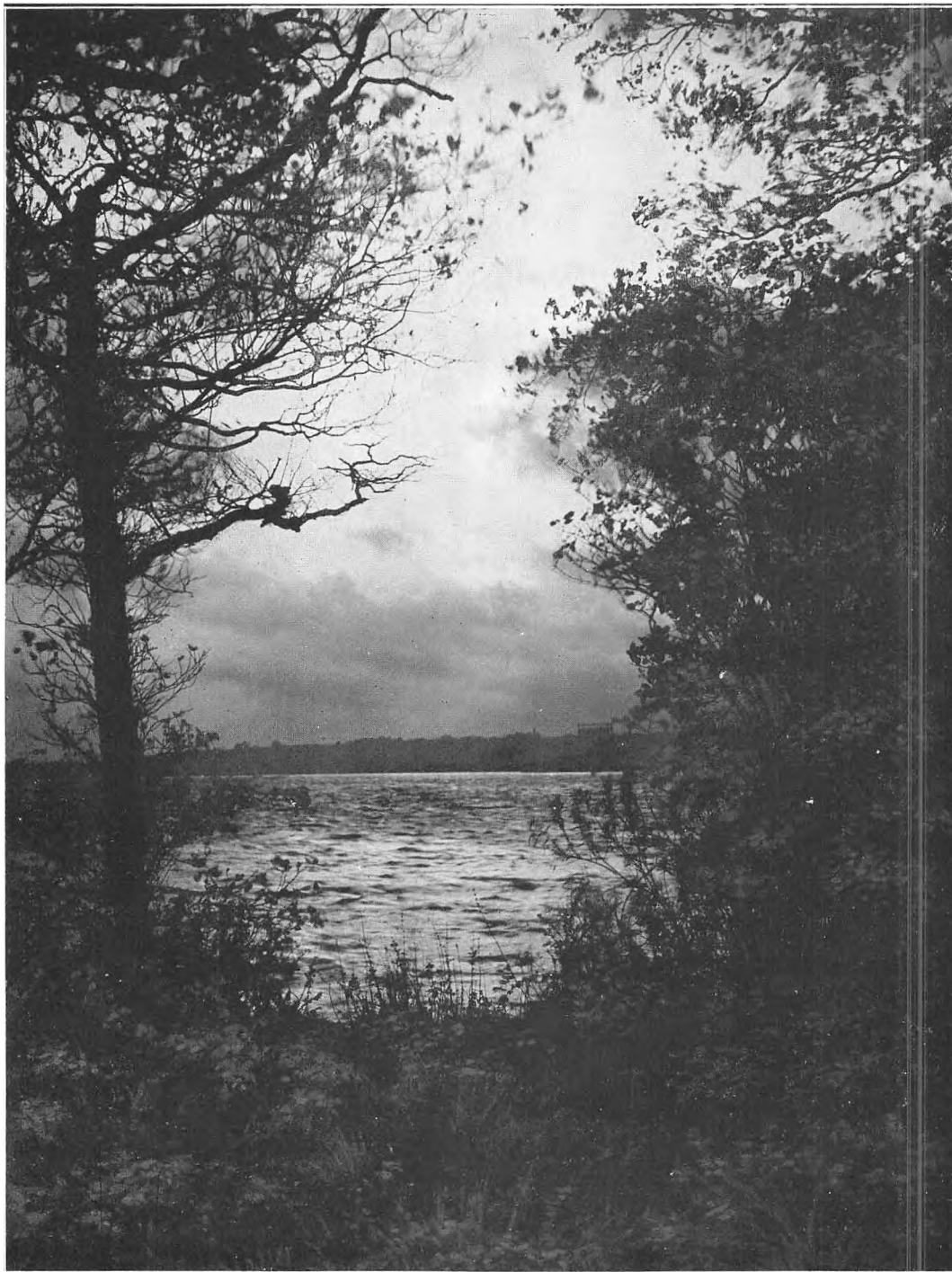




Parti fra Borgvold.

## „Vi saa ved Lampen Musernes Dans —“.

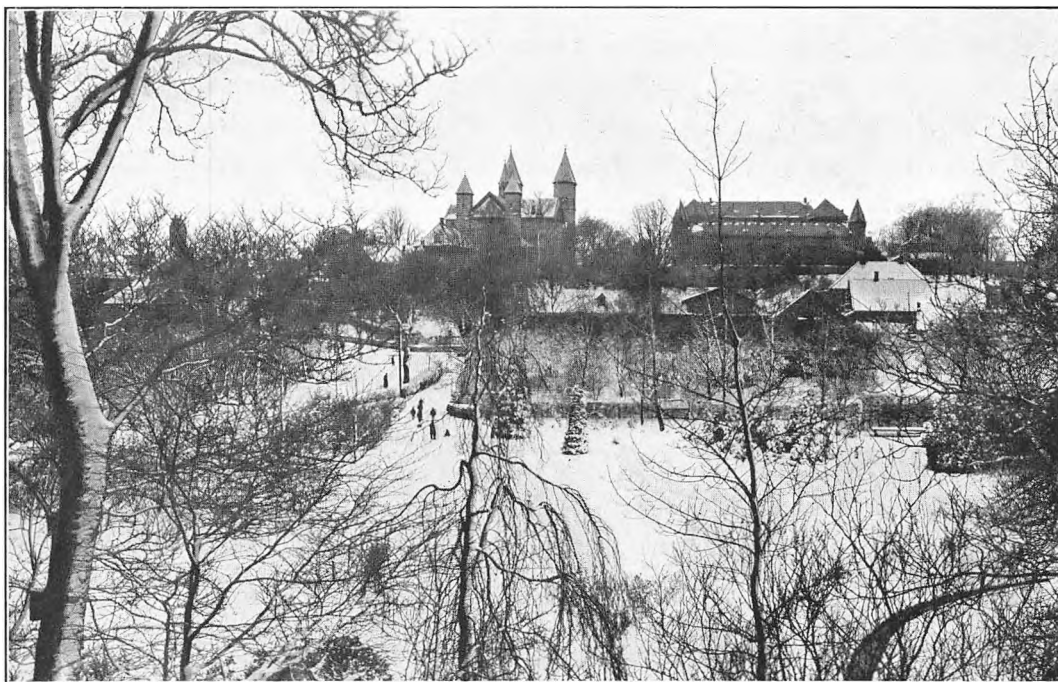
Saaledes har Hostrup skrevet i en af sine skønneste Studenterviser, og jeg tvivler ikke et Øjeblik om, at en ældre Akademiker, der en Aften samles med nogle af sine Studenterkammerater — Mennesker, hvem overordentlige stærke, usynlige Baand knytter sammen — med Glæde vil sande disse Hostrups Ord. — Jeg kommer da ganske uvilkaarlig til at spørge mig selv, om ogsaa jeg engang med Tiden kommer til at opleve den samme Lykke, den Lykke der ligger i at kunne mødes i fælles Ungdomsminder, Minder om den Tid, hvor Paavirkninger af de mest forskellige Slags brødes i een og bar Frugt, Minder om den Tid, hvor man fik aabnet Øjnene for, hvad der er virkelig stort og smukt; hvor man fik Lejlighed til — med Udbytte — at sætte sig ind i de mest forskellige Aandsretninger, kort sagt, hvor „man satte Problemer under Debat“. — Desværre tror jeg at mit Svar maa blive benægtende. — Ganske



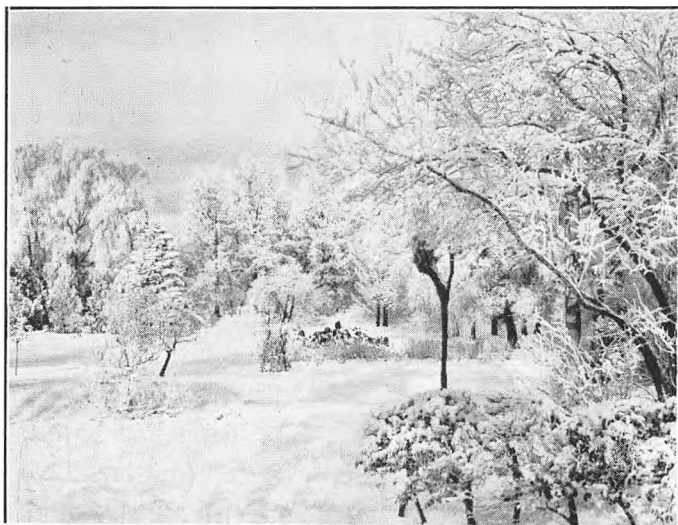
Altenstenning i Klosterhaven.



vist vil jeg gemme nogle gode og smukke Minder fra den Tid, men sikkert er det, at Nutidens Studenterliv i København vil aldrig kunne sammenlignes med det Studenterliv, der levedes for blot 50 Aar siden, og at det sidste har været det mest indholdsrige vil sikkert staa uimodsagt. — Hvad er da Grunden til dette? Er det selve Studenterne, der har forandret sig, eller hvor skal man søge Aarsagen? — — Nej! Der er vist ikke nogen nævneværdig Forskel paa Nutidens Studenter og Studenterne for 50 Aar siden. Men derimod er der overordentlig stor Forskel paa Forholdene, hvorunder Studenterne lever nu og dengang. Ene og alene deri ligger det. — København er med Tiden blevet en Storby, der ganske har opslugt Studenterne; som Stand existerer de ikke mere. Byen er blevet for stor til at de kan være i intim Berøring med hinanden. Det Særpræg af Studenteraand og Studenterliv, som Byen engang har haft, er ganske druknet i den store, larmende By. — Nu dæmrer der imidlertid ved Oprettelsen af et jydsk Universitet et Haab om, at vi kan faa en hel Del af det tilbage, som vi gradvis har tabt, og dette Haab, som jeg tror de fleste Studenter deler med mig, maa ikke beskæmmes. — Det er naturligvis en ret vanskelig Opgave at bestemme Stedet for det nye Universitets Beliggenhed, og at de jydsk



Ved Vintertid.



Borgvold ved Vintertid.

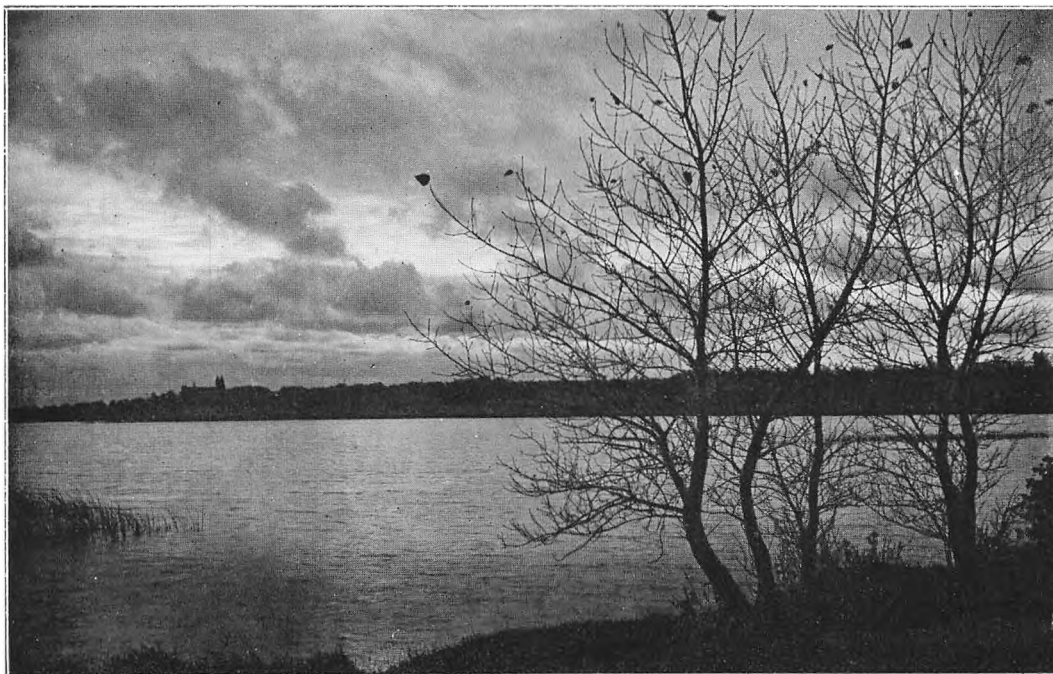
Byer, der blot har den mindste Chance for at faa det, af al Kraft arbejder i den Retning er forslaaelig nok, thi de ved alle, hvad et Universitet betyder for en By. — Men man maa huske vel paa, at denne Sag er baade for vigtig og for god til at ses under en lokalpatriotisk og endnu mindre under en hypatriotisk Synsvinkel. Det er hele Landets Sag og ikke en Landsdels eller Bys. —

Det er naturligvis al Ære værd, at Jyllands største By paa nuværende Tidspunkt kan stille en 2—3 Millioner Kroner eller mere til Raadighed for det jydske Universitet, men Beundringen for denne Rundhaandethed slappes jo rigtignok ganske betydelig, naar man erfarer, at Pengene kun maa anvendes til et aarhusiansk Universitet. Nægtes kan det vel ikke, at dette smager for meget af Bypatriotisme og ikke af varm Interesse for Sagens Kerne, og et Universitet sætter man vel ikke paa Auktion! — Nej, skal vi have den Fornyyelse i dansk Studenterliv, som vi i alt for højt Grad trænger til, den Fornyyelse som et nyt Universitet kan bringe, da er første Betingelse, at Universitetet bliver lagt i en lille By, og der saaledes skabes en Universitetsby, som de findes overalt i den civiliserede Verden. — En virkelig akademisk By, der er præget af Studenternes Liv og Færd, hvor Traditioner holdes i Ære og



Salonen.





Norresø ved Aften.

hvor der leves et sandt akademisk Liv, det er det vi trænger til her i Landet og som danske Akademikere længe har savnet. — Nu er der Haab om, at Savnet kan blive afhjulpet, og dette Haab maa ikke glippe; thi sker det, da glipper saa meget, som ikke vil kunde genoprettes inden for menneskelig lange Tider. — Spørgsmaalet, hvor Universitetet skal ligge, er saaledes af den allervigtigste Betydning ikke mindst for Studenterne, og Hovedløsenet maa være: Bort fra de store Byer og hen til de mindre, hvor Universitetet vil blive Midtpunktet i Byen og præge denne; hvor Studenterne kan leve i det indbyrdes personlige Samkvem, der bliver rigest paa Udbytte, naar det foregaar mellem Studiekammerater af forskellige Fakulteter. Da faar vi den Renaissance i dansk Studenterliv, som vi i højeste Grad trænger til. — Der kan herimod indvendes, at en Storby har visse Egenskaber, der kan være til Nytte for en studerende Ungdom, Egenskaber, som den har i Kraft af Storbyen og som en lille By altsaa aldrig kan faa, f. Eks. Forlystelselivet. Og jeg indrømmer, at et virkeligt Storstads-Forlystelseliv kan have en vis opdragende og kulturel Indflydelse, hvis Betydning man ikke maa være blind for. Men her i Landet har vi jo kun een Storby, nemlig København; den største By i Jylland, Aarhus, kan man dog



Parti fra Hjarbæk.

ikke, trods Bestræbelser fra forskellig Side, kalde en Storby. Aarhus er ganske vist en ret stor By, men Storby — aldrig! Ethvert Forsøg paa dér at skabe et Forlystelsesliv efter en Storbys Mønster vilde falde plat ud, og saa er dets Betydning langt fra af det gode, tværtimod! En saadan „Storbys“ Fordel frem for en mindre By maa man

med Glæde give Alkald paa. — Men hvilken af de mange jyske Smaabyer vil da være bedst egnet til Universitetsby? — Ja, ser man paa Kortet, falder Øjnene ganske uvilkaarligt paa Jyllands Centrum: Viborg, den skønne gamle By i Jyllands Hjerte, det ældgamle jyske Kulturcentrum, Oldtidens Offerhøj, Middelalderens Tingsted, de jyske Stænders Samlingsplads. Det har sikkert ikke været et Tilfælde, da der i længst svundne Tider første Gang var Tale om et jydsk Universitet, at det eneste tænkelige Sted var Viborg. Der findes heller ikke nogen By i hele Danmark, der er som skabt til at være Universitetsby, som den lille idylliske By paa Helligbjerget. De, der blot har en lille Smule Kendskab til Viborg, kan vel næppe tænke sig noget mere ideelt end et Universitet med tilhørende Kollegier og Sportspladser beliggende paa Asmild Klosters Jorder, begrænset af den vidunderlig skønne, naturlige Klosterhave, med Udsigt over de smukke Viborg-Søer til selve den gamle By, der har lejt sig om „Vor Frue paa Bjerget“, som med sine rene Linier hæver sig fornemt over alt og ses viden om. —



Niels Bugges Taarn.



Og ikke blot selve Byen er vidunderlig; den umiddelbare Omegn er den fuldkomne værdig. — Der er fra Naturens Side strøet saa rigelig med Gaver til denne Egn, at der indenfor en Radius paa en halv Snes km. med Viborg som Centrum, findes alt, hvad Danmark ejer af smukt og skønt, repræsenteret. — Fra den gamle Vold i Byens Anlæg, en stor Blomsterhave, ser man udover de søvlgittrende Søer; man skimter den lille hvide Asmild Klosterkirke, der titter frem bag Klosterhavens Træer. Saa langt Øjet rækker, fortsættes det frugtbare Dalstrøg, der omgiver Nørre- og Sønder sø, hvor Eng, Ager og Skov veksler med hinanden. Og naar Øjet ikke kan række videre; tager vi Tanken til Hjælp. Vi kommer til de nøgne, brune



Slugten ved Bækkelund.

Bakker med de vide Udsigter Øst for Viborg, til Tjele, gennem en smal Strimmel Bøgeskov til den smukke Tjele Langsø, videre til Vium og Avnsbjerg, hvorfra vi drager med Blicher til Lysgaard og Lyshøj. Følger vi den stærkt skraanende Vej gennem Lyng og Krat, befinder vi os pludselig i et frodigt Landskab med en stille, smilende Sø. Gennem de prægtige Dollerup Banker til det vidunderlige Bækkelund og Hald, hvor Søen omkranses af store Bøge- og Egeskove. Vi gaar mod Nordvest gennem Naaleplantager og Lyngsletter til



Hald Hovedgaard.

Universitet sikkert finde en rig og frodig Jordbund i enhver Henseende, og der er de bedste Betingelser for, at der paa dette Sted og i disse Omgivelser kan

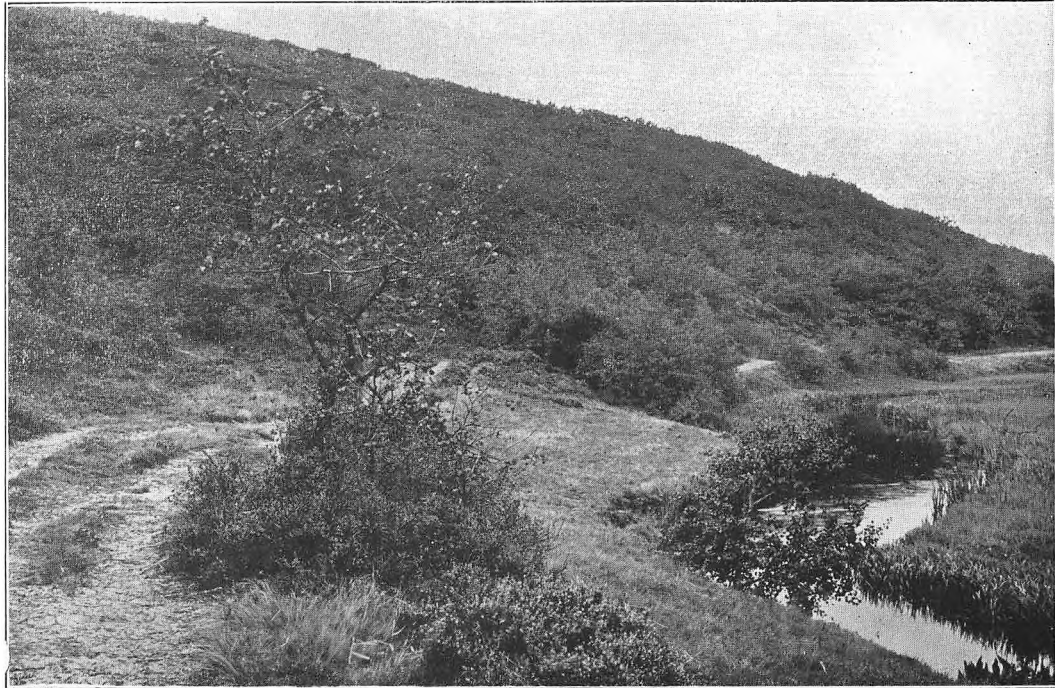
Finderup, gennem Kær og Moser til Hjarbæk ved Limfjorden med høje Banker og Kæmpehøje og derfra tilbage til Byen. Man bliver aldrig træt af at lade Tankerne flyve til disse Egne, der ikke blot vækker Minder om Skønhed, men hvor hver Plet drager Historie og Litteratur frem. — Sandelig har Naturen været Viborg naadig! —

Her i dette ældgamle Kulturcentrum vil det nye



Hald Sø med Ruinen af Niels Bugges Borg.






Brunshaab Bakker.

opblomstre et Studenterliv, ægte dansk, saa friskt og saa frejdigt, som det engang var før i Tiden. -- Studenterne vil her ikke gaa Glip af det ved Universitetslivet, som kan faa en overordentlig Betydning for den personlige Udvikling, og som senere i Livet hører til de rigeste Ungdomsminder. — Kolleger fra de forskellige Fakulteter vil her leve i det indbyrdes, personlige Samkvem, der giver saa rigt et Udbytte, og Brydningen mellem de forskellige Aandsstrømninger og Livsanskuelser vil man have paa saa nær Hold, at den ikke kan undgaa at sætte rige Frugter i en alsidig Udvikling, hvis Betydning er uberegnelig. — De Forhold, under hvilke Studenterlivet leves i København, gør, at det ikke er Personlighederne men Grupperne, der kommer hverandre nærmere. og Fælleslivet i dets aandelige Mangeartethed existerer kun for en yderst ringe Del af Københavns Studenter. —



Erik Ejegods Mindesten paa Borgvold.



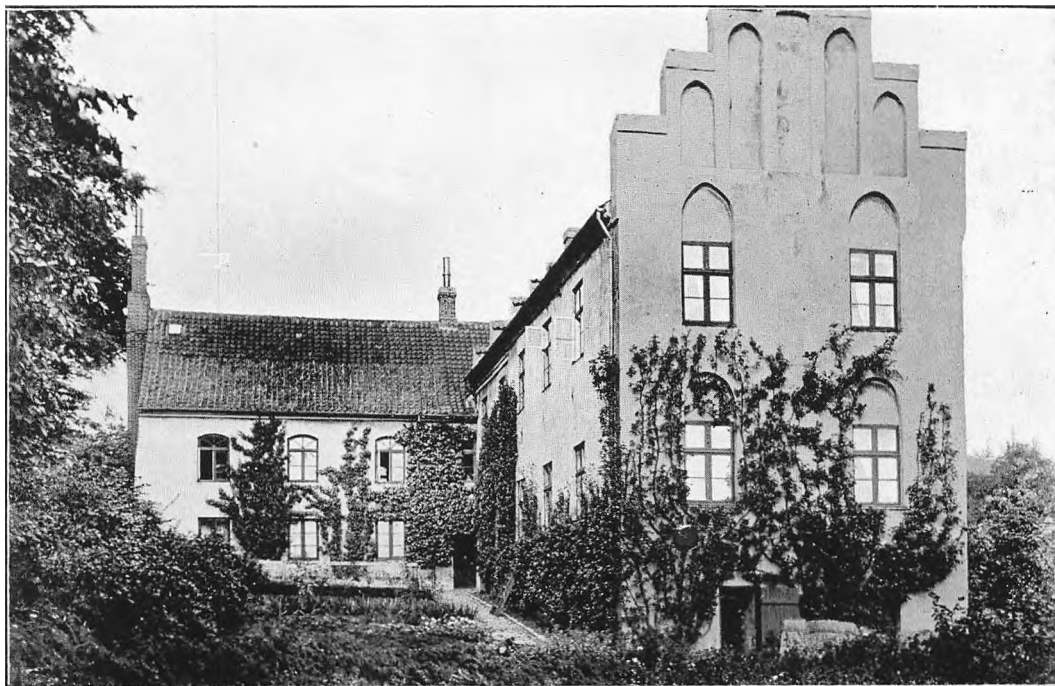
Det er da mit Haab, at det nye Universitet, naar det engang flyttes fra Papiret til Virkeligheden, rejser sine Mure først og fremmest i en lille By, og at det bliver et Universitet i Ordets fulde Betydning. — Jeg er vis paa, at Viborg af samtlige jydsk Byer har de bedste Betingelser for at danne Ramme om et i alle Retninger rigt Studenterliv. —

Og det er min Overbevisning, at de Studenter, der har tilbragt deres Studietid eller en Del deraf ved Universitetet i Viborg, ad Aare vil kunne sige: „Vi saa ved Lampen Musernes Dans!“ —

København, i Marts 1921.

**E. Chr. Eriksen.**





Hospitalskirken.

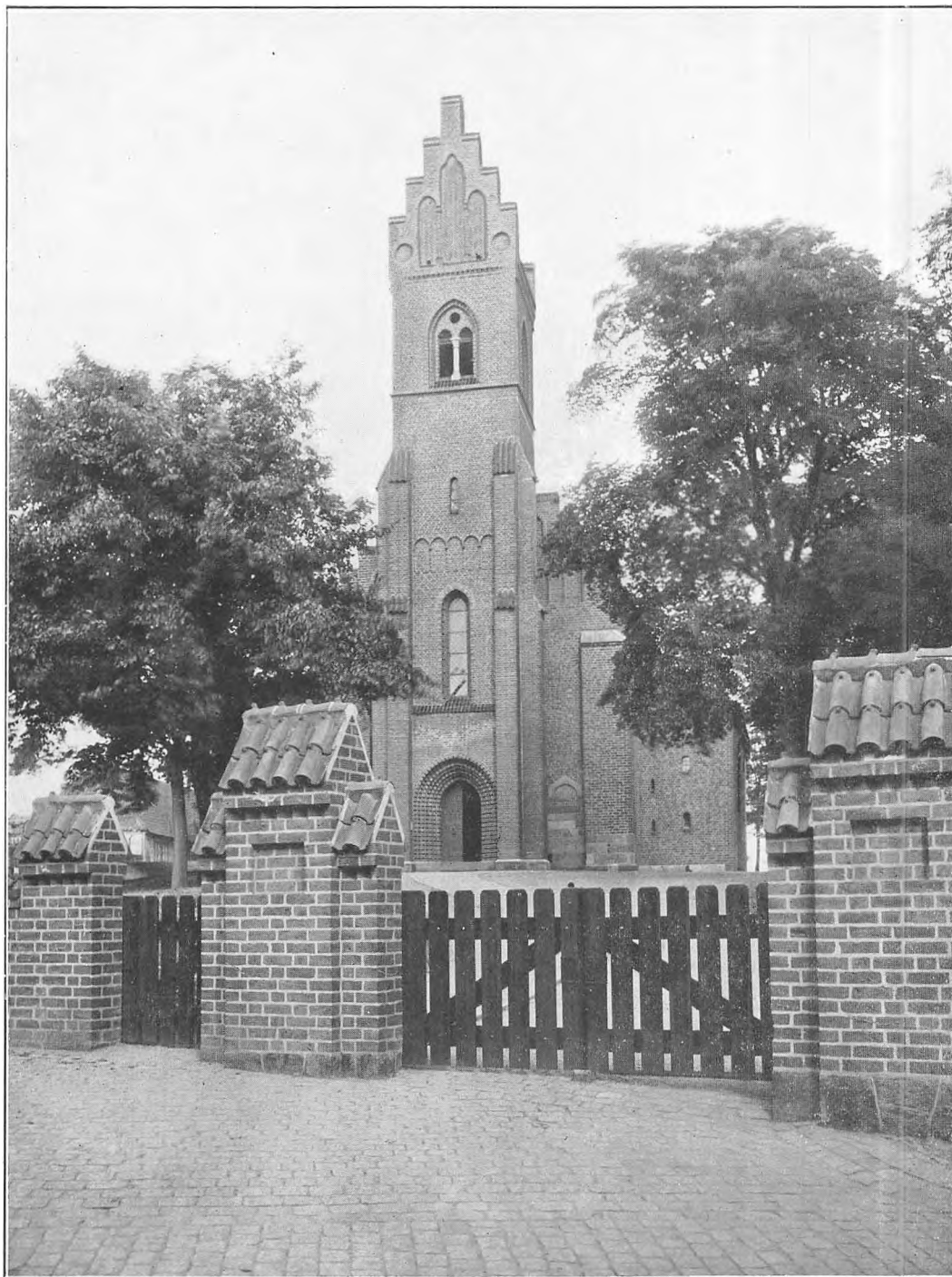
## Teologisk Fakultet i Viborg.

### I.

Hvor Vejene samles,  
og Tiderne mødes,  
det Ny af det Gamles  
Urkræfter fødes,  
hvor Konge og Kirke  
med Folket det jævne  
drog sammen til Virke,  
var Viborg vort Stævne.

For det teologiske Studium ejer Viborg utvivlsomt langt bedre Betingelser end nogen anden By i Nørre- eller Sønderjylland. Stiftsbyens Størrelse, smukke Beliggenhed og rige Historie Aarhundreder igennem gør, at den vil blive en Parallel til Sverrigs to gamle Universitetsbyer, Helligdommene Uppsala og Lund.

Her paa Hellighjerget eller Helligdomshjerget blotedes der til de gamle Guder; herhen flyttede Svend Estridsøn Bispesædet for hele Nørrejyland;



Søndre Sogns Kirke.

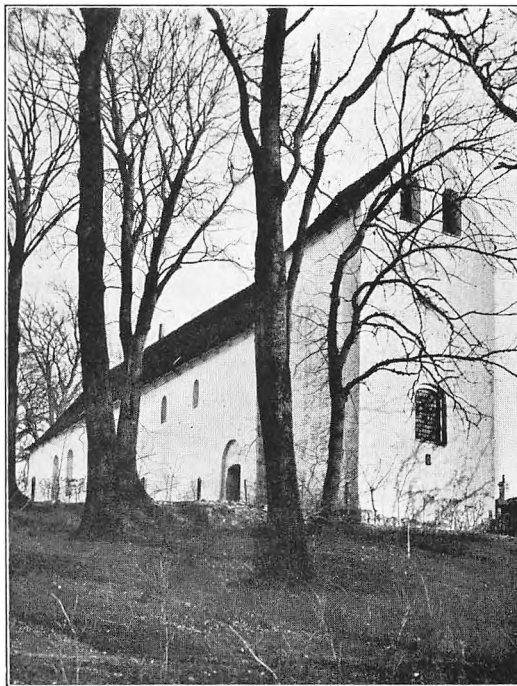


Domkirken rejstes af Granit, et talrigt Domkapitel knyttedes til Stiftskirken, 14 andre Kirker byggedes, nogle af dem sammen med Klostre; Stræder og Mure fortæller endnu om de to Tiggermunkeordener, som begge slog sig ned i Byen, Gaderne om Middelalderens hellige Mænd.

Men Biskop Gunners Navn staar ikke paa noget Gadelhjørne, den gamle 70aarige Cistercienserabbed fra Øm Kloster, der lod sig bevæge til at overtage Bispegerningen og varetog den i næsten en Menneskealder, gæstfri og gavmild, munter, men streng mod sig selv, levede efter Cistercienserreglerne og i Besiddelse af ungdommelig Kraft trods sin høje Alder. I sin Ungdom havde han lært „Kunsterne“ i Paris; her i Viborg fik han mange Disciple, thi de lærte ligesaa meget hos ham som i Seinestaden. Han nød Kong Valdemar Sejrs Tillid i høj Grad, har hjulpet til ved Udarbejdelsen af jydsk Lov og er Forfatter til dens berømte Forord.

Paa Reformationstiden hører vi atter om en Præsteskole i Viborg. Hans Tavsen blev 1526 taget under Frederik I's kgl. Værn ved Brev til Borgmester, Raad og Menighed i Viborg og udnævnt til Kongens Kapellan „med Forlov og Befaling til at være i Viborg for en Tid og prædike det hellige Evangelium for Borgerne“. Men kort efter udstedte Kongen et lignende Værnebrev for Tavsens Ven og Medhjælper her, Jørgen Sadolin, som fik Lov til at oprette en evangelisk Præsteskole i vor første lutherske By, som Borgerne erobrede fra Munke og Domkapitel ved at forstyrre Domkirkens Messe og jage Alterpræsterne ud og ødelægge tolv af Byens femten Kirker og indrette evangelisk Gudstjeneste i Graabrødre- og Sortebrødrekirkerne.

Da Kongen ved Reformationens Indførelse tog Kirken ikke blot under sin Beskyttelse, men ogsaa ind under sin Magt, udnævnte sine Superintendenter og ikke tillod Kirken at vælge sine Bisper, tilegnede sig Kirkernes og Klostrenes Gods og Indtægter mod Løn og



Asmild Klosterkirke.



Blicherstenen paa Lysbøj.

Myndighed under Kongedømmets Administration, svandt de gamle Stifts- og Klosterbyers Anseelse og Magt. Bispegaardene blev Embedskontorer og undertiden Hjem for stille Studier i Kristendommens Grundskrifter. Her samlede nys afdøde

Biskop A. S. Poulsen et lærd Kollegium af Gejstlige til en ny og bedre Oversættelse af det gamle Testamente. Blandt hans Medarbejdere var baade hans Efterfølger paa Bispestolen, Provst Johs. Gøtzsche, og Viborgs nye Stiftsprovst V. Obel, to

lærde Teologer med lang og nidkær Virksomhed bag sig ude i praktisk Menighedsarbejde, som nu sammen med andre Forskere skal fortsætte og fuldende det store Arbejde for Kirken foruden at varetage deres gejstlige Embeder i Sogn og Stift.

Deres Forkyndelse vil sikkert præge Byens religiøse og aandelige Liv. Nye Problemer vil fødes, de gamle og evigt unge Spørgsmaal om Livets Mening og Maal vil kræve Løsning. Og den Reaktion, der er oppe mod det levende Ord og dets mange mindre Forvaltere, vil snart vænne Folk af med at høre de mange populære Foredrag og til at læse og tænke. Og i teologisk Henseende er Viborg særlig godt forsynet. Her er Landsarkivets Kirkebøger for de lærde historisk interesserede, Stiftsbibliotekets store og Katedralskolens mindre Samling af teologisk Litteratur. Og desuden den store Forøgelse, Centralbiblioteket i disse Dage har faaet, Biskop Poulsens Bibliotek paa flere Tusinde Bind Teologi. Om faa Aar vil Katedralskolens Gymnastiksal blive omdannet til Bibliotek for Viborg Amt, Læsestue og Laboratorium, og antagelig vil de store Samlinger af videnskabelig Teologi da forenes til een.





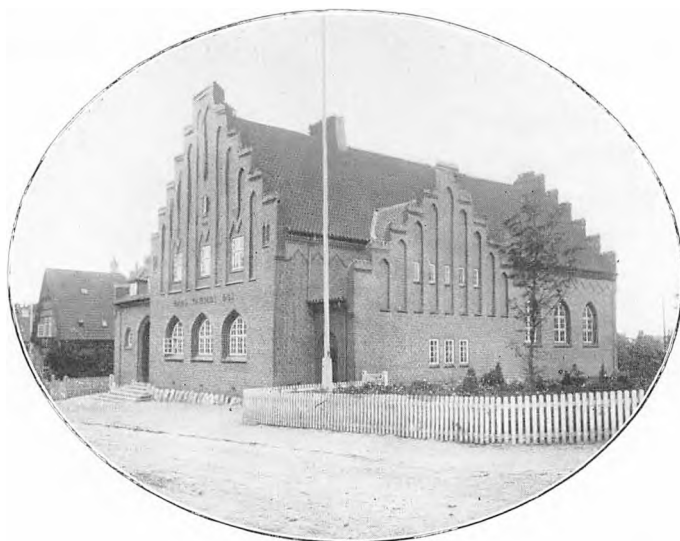
Søndre Sogns Kirke.

## II.

Blev Mændene haarde  
og Kvinderne trætte  
i Hytter og Gaarde  
paa sandføjet Slette,  
de lærte i Striden  
for Brødet — al bede  
og bide paa Tiden,  
da Gud var tilrede.

Vor eneste store Filosof, en af Verdens største religiøse Tænkere, Søren Kierkegaard, Sønnen af Hyrdedrengen fra den gølge Hede og Arvingen af Faderens jyske Snuhed og dybe Tungsind, fandt som Resultat af sine Vandringer i Viborgeggen for et Par Menneskealdre siden: „Heden maa ret være egnet til at udvikle kraftige Aander. Her ligger alt blottet og aabenbaret for Gud.“ Samtidig stemte Ensomheden Blichers Harpe; han viste os Lyngens brune Land og „mørken Hede“. Alvor og Andagt præger hans udødelige Digtning, Troen paa Gud og paa Folket boede i Hedepræstens skrøbelige Ler. Han viser os det store Land — Hovedlandet, som Øboen H. C. Andersen kalder det —, dets Kæmpehøje og lave Menneskevaaninger, Hedelærken og Lyngspurven, Menigmands dybe Sorger og rige Lune.

Andre Tider andre Tanker og dog de samme. Har Jeppe Aakjær ikke vandret de samme Veje, lært af de samme Træklugle, beundret og besunget det nøjsomme, fattige Liv i Modsætning til Verdens fortærende Tant, mindes han ikke Aftenbønnens dybe Alvor i Barndomshjemmet paa den tavse Hede,



Hans Tavsens Illus.

har baade han og Thøger Larsen ikke vist os Menigmands dybt rodfæstede Religiositet? Hedelandet huser ingen mild Gudfaderstro, men en streng logisk Opfattelse af Synd og Naade, Jesus og Djævelen. Romantikken slog ikke Rod her, hverken den litterære eller den religiøse; men den virkelighedsbaarne Digtning og Indre-Missions arbejdsivrige Præster og omvandrede Lægprædikanter strøede Sæden ud, der bar Frugt.

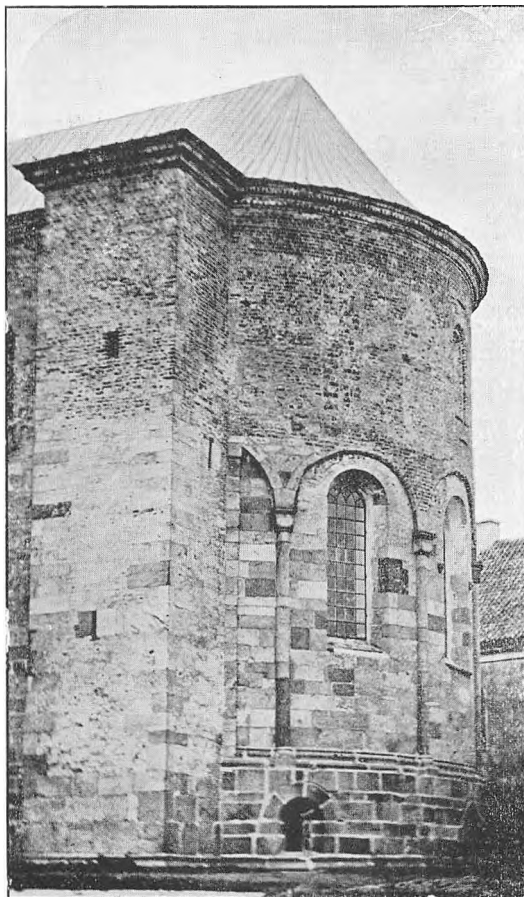


Her skelnes skarpt mellem Kristendom og Kristenhed, Guds Børn og Verdens Børn, Troende og Vantro. Det ene fornødne er ikke en Vare, der kan faas under Indkøbspris; Bibelen er en Bog, der aldrig har ejet hverken Guldsnit eller Støv paa den fattige Boghylde. Det gamle Testaments Bud er Lovbud, der skal overholdes. Her er ingen Frihed for Loke.


Den religiøse Interesse er stor og fast, men ogsaa snæver. Tillader Sjælesørgeren sig at have en anden Mening end denne næsten puritanske i et Indremissionssamfund, maa han finde sig i at faa Prædikaten „vantro Præst“ hæftet paa sig. Man taaler hverken Dans eller Sport, Fornøjelser eller Bibelkritik, ja, den nye Bibeloversættelse vil have vanskeligt ved at finde Indpas.

I Byen er Aandslivet mere broget, men den religiøse Hunger og Tørst er den samme. Spiritisme og Adventisme, Baptisme, Metodisme og Frelsens Hær søger at mætte de lavere Lag, Indre-Missionen samler det jævne Borgerkab, fra Smaakaarsfolk til Storkøbmænd. Menighedshuset i „Tavsens Minde“ er nu blevet erstattet med det stilfulde nye Missionshus: Hans Tavsens Hus. For Ungdommen arbejdes der i „K. F. U. M.“ og „K. F. U. K.“. De unge Mænds Bygning er ligesom Missionshuset en Pryd for Byen; indenfor dens Mure gøres der et stort — kristeligt og humant — Arbejde for at bevare Ungdommen ubesmittet af Verdens Fristelser og Farer, give den gode Fornøjelser og Foredrag af belærende og opbyggelig Art som Erstatning. Grænserne for det tilladelige er næppe saa strenge som ude i Kredsene paa Landet.

Saaere ejendommeligt er det at se, hvor mange Tilhørere fra alle Befolkningsslag nye Mænd fra Indre-Mission med nye Tanker som Pastor Skovgaard-



Domkirkens Apsis.



Petersen og Overretssagfører Staal kan samle om deres Foredrag. — Et helt andet Publikum har de grundtvigske Foredragsholdere, væsentlig Lærere og Gaardmandsfolk fra Oplandet. En lille grundtvigsk Menighed fløkkes en Gang om Maaneden om Pastor Morten Larsen i Søndre Sogns Kirke, den synes at vokse sit eget stille Liv uden Propaganda og uden Kamp til nogen Side.

Den højere Embedsstand er højkirkelig, men nærmere ved Indre-Mission end ved Grundtvigianismen.

Viborg ejer baade Ro og Røre for den unge Teolog, ikke et larmende Forlystelseliv, som Storstaden lokker med, men et rigt Menighedsliv; gode Hjem med dybe Interesser for Livets store Spørgsmaal, ypperlig Kirkegang, men ikke meget af Storstadens overfladiske religiøse Sværmerier og hastigt oplblussende og ligesaa hastigt slukkede Bevægelser.

---

### III.

Trods Heder og Skove  
og Kirker og Kløstre  
ved blaanende Vøve  
og rødmende Bløstre  
— kun kringledede Gader  
og smaabilte Haver  
bag skæve Facader  
og frønnede Slaver.

„Dette er Skomagernes By!“ udbød en rejsende en Gang, da Toget nærmede sig Viborg og jeg stod op for at samle min Bagage. Det var en jævn Mand og sikkert ogsaa en god Mand, der kom med denne Udtalelse; der laa intet bag ved Ordene, han fremsatte blot en gammel historisk Kendsgerning. Han var ikke en af de kritiske Aander, der nu om Dage ynder at anke over „Skomagerrealismen“ og „Skomagerfilosofien“, saa snart de i et Værk savner Fantasiens høje Flugt og kun finder Livets Vederhæftighed. De strenge Herrer har dog endnu ikke gjort det af med de to Mænd, der første Gang bæredes med Navnet, sikkert fordi de drev det hæderlige Skomagerhaandværk, før de gav sig til at skrive: Digteren Martin Andersen Nexø og Filosofen Jacob Bøhme. Men som Barn af min Tid og Borger i Byen kom jeg uvilkaarlig til at tænke over Udtrykkets „overførte Betydning“, og maatte jeg da indrømme, at Byen i mange Henseender var en Smaastad.

Men vil Smaabyen da ikke stække Studentens Vinger? Vil han ikke





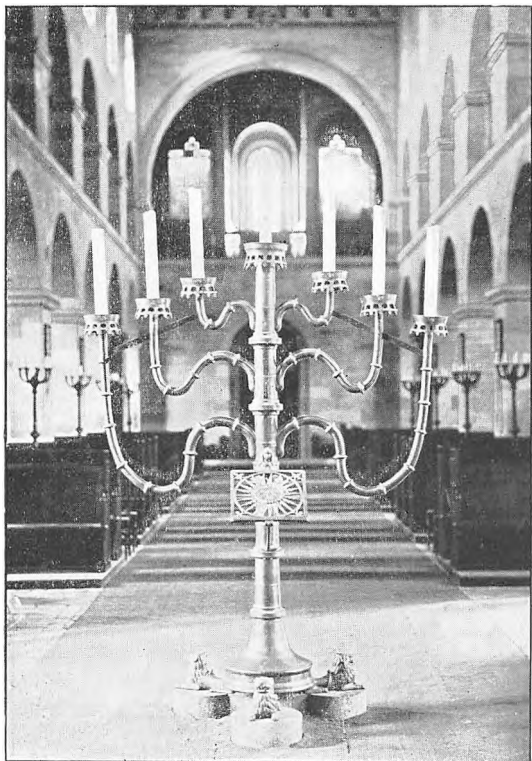
Domkirkens Langskib.

vende tilbage fra sit Studium fattig og snæver? Vil han siden kunne yde nogen virkelig Indsats i Stat og Kirke?

Om han ikke bliver saa stor som Erasmus Montanus, hvad saa? Se paa vore smaa Embedslønninger, se, hvor de praktiske Erhverv har overfløjet de akademiske Stænder materielt — og som Følge deraf ogsaa aandeligt i adskillige Menneskers Omdømme! Vore Embeds- (eller Tjenestemænd, som det nye Fælles- og Hædersnavn betegnende nok lyder) maa nu til i Livets Praksis at efterfølge Aakjærs 20 Aar gamle Devise: „Fra Folket vi kommer, til Folket vi gaar; dets Lykke skal være vor Lov!“ Vi maa alle til at lære Nøjsomhed og Simpelt — i dette Ords bedste Betydning —, skal vor Gerning lykkes, hver paa sin Plads. Vi begynder nu en nøgtern Tid; der er ingen Brug for Romantik eller Rigdom, kun for Arbejde, Kilden til al materiel og aandelig Rigdom.

Men Koncentration er nødvendig for Arbejdet. Og hvor opnaar man den bedre end i en lille, stille By, hvor Tankerne kan finde Ro til Hvile og til Anstrengelse? Og Viborg ejer en Rigdom af skønne Stier, stille Veje, langs Søerne og mellem Hedebakkerne. Vederkvægende Fred styrker den trætte i de skønne Anlæg, Borgvold og Asmild Klosterhave. Tænkeren kan blive ene med sine Tanker og med sin Gud ude i Naturen. Vi trænger til Indadvendthed efter alle de gode Raad om at komme udad og fremad. Er det ikke Henrik Pontoppidans alvorlige Formaning til Gejstligheden i „Kirken og dens Mænd“? Og mon det ikke var Grunden til, at Middelalderens Munke søgte hen til Staden paa Bjerget, saa langt fra Hav og Handel?

Dog højt over røde Huse og grønne Træer hæver Byens Kirker sig, og langt bort bæres Klokkernes



Den syvarmede Lysstage i Domkirken.



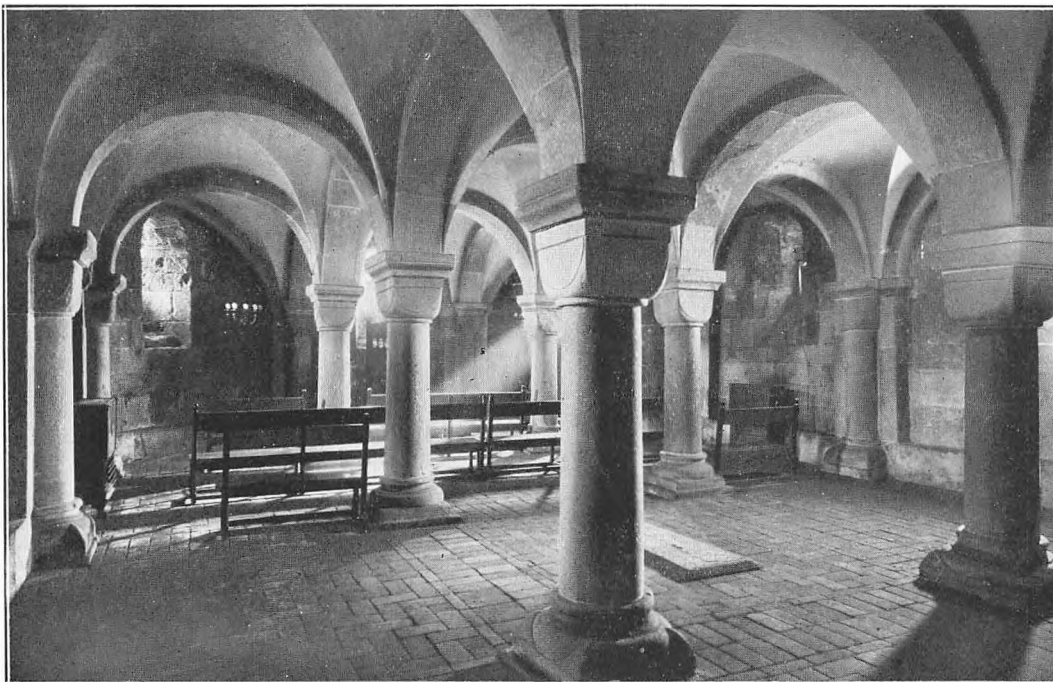
Kimen. Øst for Søndersøen ligger Asmild Klosterkirke, sammenbygget med Gaarden, næsten skjult af store Træer, med tykke Mure, klamme af Ælde, fyldt med udskaarne Træbilleder. Det er Middelalderen.

Sagnet fortæller, at en Gang gik herfra under Søen til Sortebrødre-kirken, den nuværende Søndre Sogns Kirke, hvis slanke røde Obelisk staar saa godt til de lovrige Træer omkring den. Ortodoksiens Tid præger denne Kirkes Indre, et strengt, rent Rum med snurrige bibelske Billeder langs Stolerækkerne.


Er disse Billeder som en Slags Illustrationer til Kingos Salmer, er Joakim Skovgaards Billedbibel i Domkirken paavirket baade af Brorson og af Grundtvig, dog mest af den sidste. Den kolde graa Granit har faaet Form og Liv under Mesterens Haand. Enfoldig



K. F. U. M.



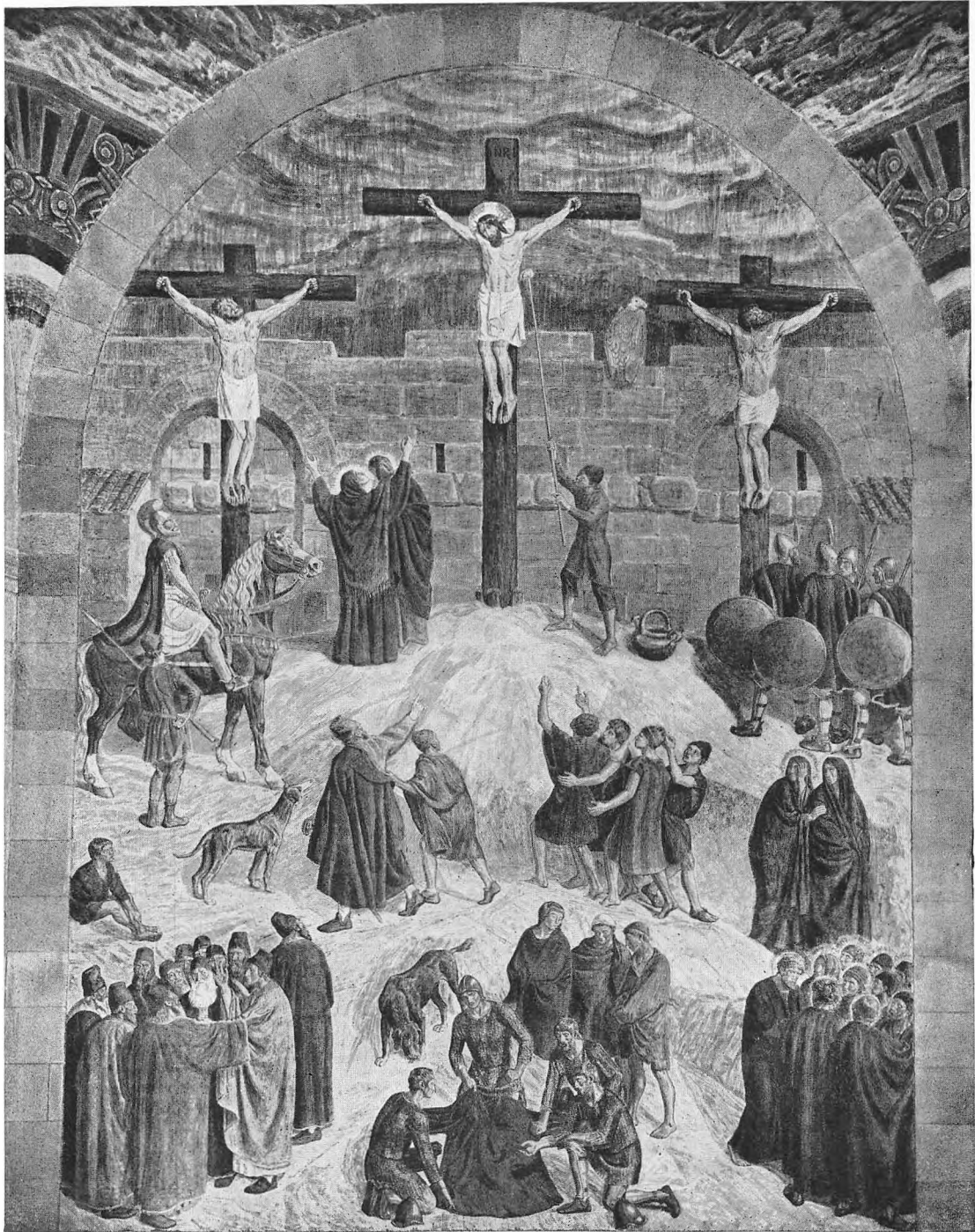
Domkirkens Krypt.



og evig fortælles den gamle Saga i Skib og Kor. Venlig og varm lyder Ind-  
bydelsen til Beskueren. Stemningsfuld forlader han det ejendommeligste  
og skønneste Billedtempel i Norden, styrket i Barnefromhed og dansk Guds-  
frygt, opmuntret af Genkendelsens Glæde til at grave og gruble efter Sand-  
heden i Bøgenes Bog.

**Niels Jeppesen.**





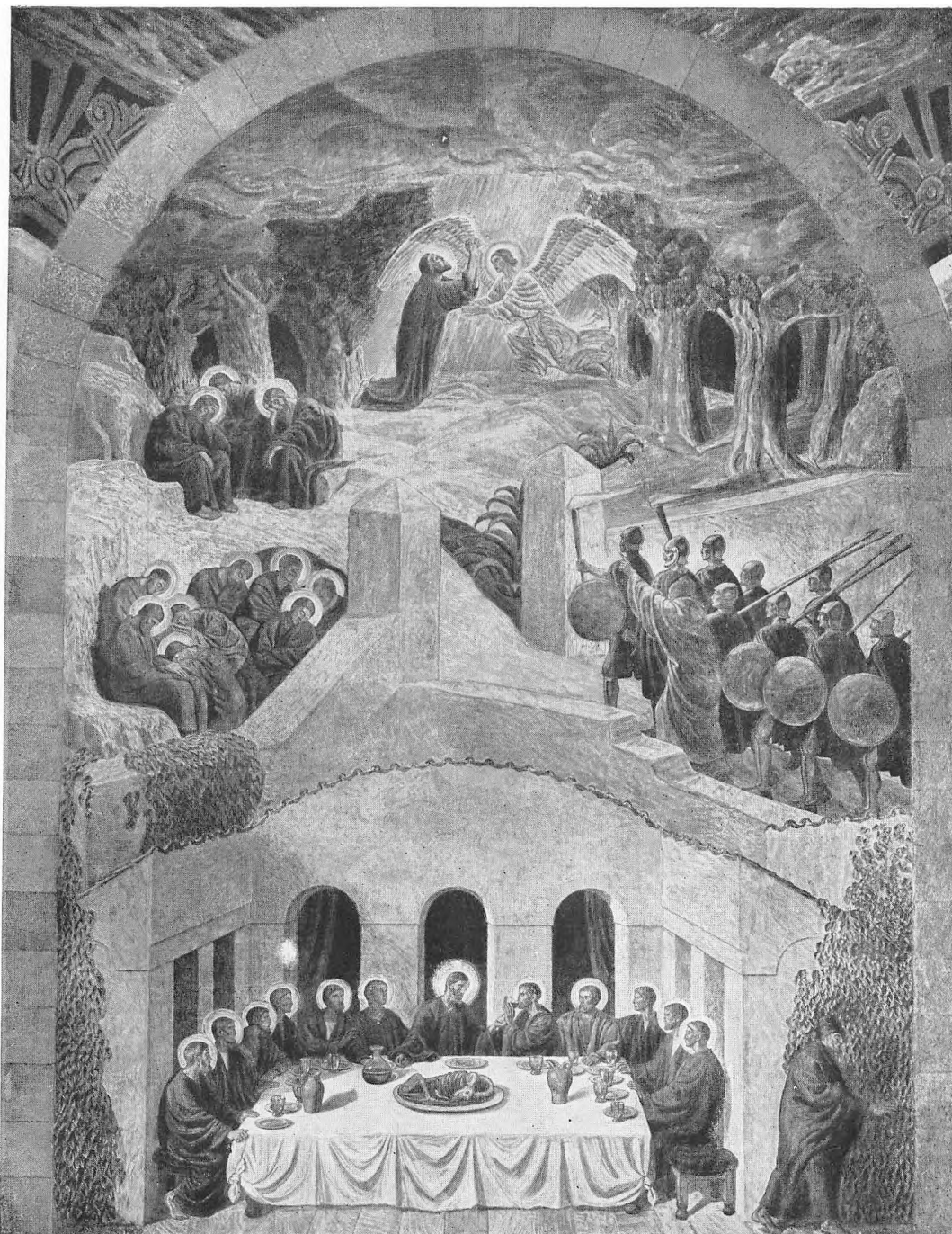
VIBORG DOMKIRKE. KORSESTELSEN.  
Billedet paa søndre Korsarms østre Væg.





VIBORG DOMKIRKE. JESU TILBAGEKOMST FRA DE DØDES RIGE. JESU OPSTANDELSE.  
Billedet paa Korets nordre Væg.





VIBORG DOMKIRKE. NADVERENS INDSTIFTELSE. JESUS I GETHSEMANE HAVE.  
Billedet paa nordre Korsarms østre Væg.





VIBORG DOMKIRKE. INDBYDELSEN TIL DET STORE GÆSTEBUD.  
Billedet paa søndre Korsarms vestre Væg.





VIBORG DOMKIRKE. DEN VELSIGNENDE KRISTUS OMGIVET AF DE FRELSTES SKARER.  
Billedet i Korrundingen over Alteret.

## INDHOLDSFORTEGNELSE.

Indledning .....	Side 5
Domkirkens Klokker. Digt af Jeppe Aakjær .....	„ 7
Viborg som Universitetsby. Af Landsarkivar Georg Saxild .....	„ 11
Naturen om Viborg. Af Dr. phil. A. Mentz .....	„ 23
Byens „Sjæl“. Af Forfatteren, Pastor Jørgen Falk Rønne .....	„ 35
Det jydsk Universitet. Af Forfatteren Johannes V. Jensen .....	„ 43
Juraen ved et jydsk Universitet. Af Landsdommer Gunnar Glarbo .	51
Sindssygehospitalet i Viborg. Af Overlæge Dr. med. Chr. Geill.....	„ 57
Betingelser for Oprettelsen af et medicinsk Fakultet i Viborg. Af Overlæge Dr. med. Poul Videbeck .....	„ 65
„Vi saa ved Lampen Musernes Dans —“. Af stud. polyt. E. Chr. Eriksen .....	„ 75
Teologisk Fakultet i Viborg. Af Forfatteren, Adjunkt Niels Jeppesen	„ 85
Gengivelser af enkelte af Professor Joakim Skovgaards Bil- leder i Viborg Domkirke .....	„ 97
Situationsplan over Viborg .....	Side 71



Trykt i Aug. D. Ekstrands Bogtrykkeri  
- - & grafiske Etablissement, Viborg. - -  
Billederne (undtagen de Skovgaardske  
Gengivelser) optaget af Aage Munks-  
- - - gaards fotogr. Atelier, Viborg. - - -